

Brüsszel, 2023.1.31.
COM(2023) 43 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK

**a munkavállalók és az önálló vállalkozók szociális védelemhez való hozzáféréséről szóló
tanácsi ajánlás végrehajtásáról**

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK.....	1
FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSOK.....	2
1. Bevezetés	5
1.1. A háttér felvázolása.....	5
1.2. Az ajánlás céljai	6
1.3. A végrehajtás támogatása.....	7
1.4. A végrehajtás felülvizsgálata	9
2. A tanácsi ajánlás végrehajtása terén elért eredmények felülvizsgálata.....	10
2.1. Pillanatfelvétel a nemzeti helyreállítási tervekről: vegyes kép a fókusz és az ambíciószint tekintetében.....	10
2.2. Formális védettség	12
2.2.1. Hiányosságok.....	12
2.2.2. Szakpolitikai intézkedések.....	14
2.3. Tényleges védettség.....	17
2.3.1. Hiányosságok.....	18
2.3.2. Szakpolitikai intézkedések.....	20
2.4. Megfelelőség.....	22
2.4.1. Hiányosságok.....	22
2.4.2. Szakpolitikai intézkedések.....	23
2.5. Átláthatóság	26
2.5.1. Az információkhoz való hozzáférés.....	26
2.5.2. Egyszerűsítés.....	29
3. Az előrelépések összefoglalása.....	30
3.1. Pozitív fejlemények a szociális védelemhez való egyetemes hozzáférés terén	31
3.2. Továbbra is vannak kihívások.....	31
4. Következtetések	33
MELLÉKLET: A nemzeti végrehajtási tervek főbb elemei a szociális védelemhez való hozzáférés tekintetében (az aktualizált információkkal együtt).....	35

FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSOK

A munkavállalók és az önálló vállalkozók szociális védelemhez való hozzáféréséről szóló tanácsi ajánlás elfogadását követő három év során, valamint a Covid19-világjárvány társadalmi hatásainak kezelését célzó intézkedések összefüggésében tett végrehajtási erőfeszítések Európa-szerte vegyes képet mutatnak. Az ajánlás végrehajtásával kapcsolatos ambíciószint összességében jelentős eltéréseket mutat, és néhány kivételtől eltekintve a legtöbb tagállam nem törekszik a szociális védelemhez való hozzáférés terén fennálló valamennyi hiányosság kezelésére. További végrehajtási erőfeszítésekre van szükség a meglévő hiányosságok megszüntetése érdekében, és a fellépést még sürgetőbbé teszik az Ukrajna elleni orosz agressziós háború és az abból eredő mély energiaválság társadalmi és gazdasági következményei.

A folyamatosan változó munkaerőpiacokon sok az olyan ember, aki munkaviszonyának típusa vagy önfoglalkoztatási formája miatt nem fér hozzá kellő mértékben a szociális védelemhez. Ez kockázatot jelent sok ilyen személy és családja jólétére, valamint a gazdaságra és a társadalomra nézve is.

2021-ben az EU-ban foglalkoztatott népesség közel 40 %-a (77 millió ember) dolgozott atipikus foglalkoztatási formákban, azaz határozott idejű szerződéssel, részmunkaidőben és/vagy önálló vállalkozóként, és ebben a csoportban sokan jelentős hiányosságokkal szembesülnek a szociális védelem terén. 2022-ben 17 tagállamban az atipikus munkavállalók legalább egy csoportjára nem terjed ki a szociális védelem valamennyi ága. Az önálló vállalkozók 19 tagállamban nem védettek a szociális védelem összes ága által.

Formális védettség

2019 óta 15 tagállam hajtott végre vagy vett tervbe jelentős reformokat annak érdekében, hogy javítsa a munkaerőpiacon jelen lévő személyek meghatározott kategóriáinak szociális védelmi rendszerekben való részvételét. Ezek mindenekelőtt az önálló vállalkozókat (különösen az egyéni vállalkozókat és a gazdaságilag függő önfoglalkoztatókat) vagy az atipikus szerződésekkel rendelkezőket, illetve a meghatározott ágazatokban (háztartási szolgáltatások, kultúra) dolgozó személyeket érintik, ahol gyakran fordulnak elő atipikus foglalkoztatási formák. Ugyanakkor jelentős részük számára valószínűleg továbbra sem lesz biztosított a formális hozzáférés, mivel az intézkedések nem kezelik az összes hiányosságot/szociális védelmi ágat, és egyes tagállamok nem tervezik a fennmaradó hiányosságok kezelését.

Az adatokat szolgáltató tucatnyi tagállamban a becslések szerint legalább 5,6 millió atipikus munkavállaló és 15,3 millió önálló vállalkozó nem részesül álláskeresői ellátásban. Ezenkívül azokban a tagállamokban, ahol az önálló vállalkozók számára a szociális védelmi rendszerekben való részvétel önkéntes, a rendszerek igénybevétele aránya általában alacsony.

A tagállamok beszámolóit szerint az e hiányosságok kezelése terén jelentkező legfontosabb kihívások közé tartozik, hogy fenn kell tartani a munkaerőpiac rugalmasságát, vagy hogy

bonyolult kiterjeszteni a védettséget az önálló vállalkozókra (különösen a munkanélküliségi és a rokkantsági biztosítás tekintetében), valamint bizonyos csoportokra, például a platform-munkavállalókra, a háztartási alkalmazottakra és a mezőgazdasági termelőkre.

Másfelől az atipikus szerződésformák alkalmazásának visszaszorítására irányuló intézkedések hozzájárulnak a formális védettség terén fennálló különbségek csökkentéséhez. Ezen intézkedések közé tartozik a jobb nyomon követés, a nagyon rövid időtartamú szerződéssel vagy színlelt önfoglalkoztatással történő foglalkoztatásra irányuló szociális és adóügyi ösztönzők csökkentése, a platformalapú munkavégzés szabályozása vagy a munkajog reformja a szegmentálódás kezelése érdekében, amelyek mindegyike javítja a szociális védelemhez való hozzáférést azáltal, hogy biztosítja a helyes besorolást vagy egyértelműbb szabályozási környezetet teremt a különböző foglalkoztatási jogállásokhoz kapcsolódó szociális védelmi jogok tekintetében.

Tényleges védettség

A járulékokra és a jogosultságokra vonatkozó hatályos szabályok meggátolhatják a szociális védelmi rendszerekben részt vevő személyeket abban, hogy a gyakorlatban bármiféle ellátásban részesüljenek („tényleges hozzáférés”). Előfordulhat például, hogy nem érik el a járulékfizetés minimális időtartamát vagy szintjét. 2019 óta csak korlátozott számú nemzeti intézkedés foglalkozott a tényleges hozzáférés kérdésével, például az álláskeresői vagy az egészségügyi ellátásokra való jogosultság megszerzéséhez szükséges időszakok csökkentése révén. Sok uniós tagállamban továbbra is jelentős különbségek vannak a jövedelemtámogatás terén azon személyek között, akik a munkanélkülivé válás előtt „tipikus” foglalkoztatásban voltak és akik nem. Összességében az önálló vállalkozók még mindig kisebb valószínűséggel részesülnek bármiféle ellátásban, emellett több országban az ideiglenes és a részmunkaidős munkavállalók továbbra is kisebb valószínűséggel kapnak ellátásokat, mint az állandó vagy teljes munkaidős szerződéssel rendelkezők.

Megfelelőség

A „megfelelő” szociális védelmi rendszerek elegendő és időszerű jövedelempótlást biztosítanak a jövedelemkieséssel szembesülő személyek számára, fenntartva életszínvonalukat és védve őket a szegénységtől. A tagállamok mintegy fele hozott vagy jelentett be intézkedéseket nemzeti végrehajtási tervében a megfelelőség javítása érdekében, különösen a nyugdíjak tekintetében – az önálló vállalkozók, az alacsony jogosultságokkal rendelkezők vagy bizonyos foglalkozások esetében. Intézkedéseket vezettek be annak érdekében is, hogy az álláskeresői ellátások időtartamának és/vagy összegének növelése révén javítsák az ellátások megfelelőségét. Kihívások azonban továbbra is akadnak. A határozott idejű szerződéssel alkalmazott munkavállalók nagyobb anyagi és szociális nélkülözéssel szembesülnek, mint a határozatlan idejű szerződéssel alkalmazottak, mint ahogy a részmunkaidőben foglalkoztatottak is a teljes munkaidőben foglalkoztatottakhoz képest. Az önálló vállalkozók, a részmunkaidőben foglalkoztatottak és az ideiglenes alkalmazottak emellett jobban ki vannak téve a jövedelmi szegénység kockázatának, mint a tipikus foglalkoztatási formákban dolgozók.

Átláthatóság

Az átláthatóság elengedhetetlen ahhoz, hogy javuljon a szociális védelemhez való hozzáférés. A szociális védelmi szabályok azonban néha túl bonyolultak vagy nem egyértelműek, ezért előfordulhat, hogy az emberek nem ismerik megfelelően a jogaikat és a kötelezettségeiket,

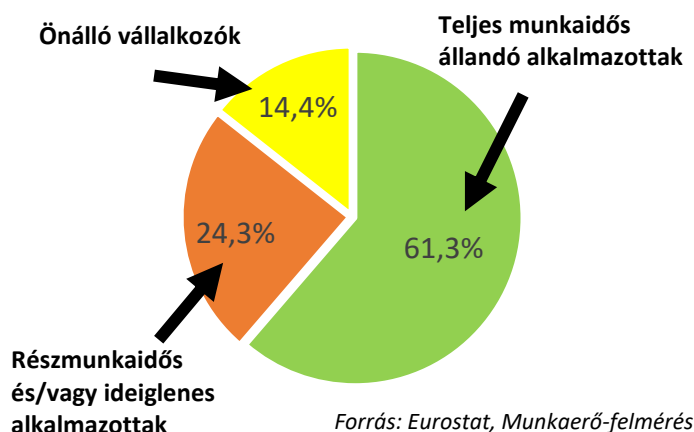
vagy nincsenek kellően tudatában annak, hogy miként gyakorolhatják ezeket a jogokat, és hogyan tehetnek eleget kötelezettségeiknek. Bár a nemzeti végrehajtási tervekben nem kap kiemelt hangsúlyt, számos ország megkezdte a szociális védelem irányításának és biztosításának digitalizálását egyszerűsített egyablakos portálok, egyes ellátásokhoz való automatizált hozzáférés, nyugdíjszimulátorok vagy előre kitöltött igénylőlapok révén. Ennek vonatkozásában azonban további erőfeszítésekre van szükség, ideértve a kiszolgáltató személyek, például az alacsony szintű (digitális, adminisztratív és pénzügyi) jártassággal rendelkezők, a fogyatékossgal élő személyek és mások esetében fennálló digitális szakadék kezelését.

1. Bevezetés

1.1. A háttér felvázolása

Az uniós munkaerőpiacokon manapság jelentős számban vannak olyanok, akik (egyéni) önfoglalkoztatók, akiknek munkakörét nem tipikus szerződések szabályozzák, valamint akik ötvözik a függő foglalkoztatást és az önfoglalkoztatást vagy váltogatják azokat. 2021-ben a 27 tagú EU-ban foglalkoztatott népesség közel 40 %-a (76,7 millió fő) dolgozott atipikus foglalkoztatási formákban¹, azaz határozott idejű szerződéssel (23,7 millió fő), részmunkaidőben (36,4 millió fő) és/vagy önálló vállalkozóként (26,9 millió, ebből 18,4 millió egyéni önfoglalkoztató)², szemben a határozatlan idejű, teljes munkaidős szerződésekkel. Miközben az atipikus munkavégzési formákban dolgozók aránya az elmúlt évtizedben összességében nem változott, és a helyzetek csoportonként és csoporton belül is nagy változatosságot mutatnak, egyes új foglalkoztatási formák (alkalmi munkavállalók, portfólió-munkavállalók, platform-munkavállalók) egyre elterjedtebbek³ az uniós tagállamokban, és ezekre általában kevésbé terjed ki a szociális védelem.

Foglalkoztatott népesség jogállás szerint, EU-27 – 2021

2021-ben **77** millió ember dolgozott az EU-ban atipikus foglalkoztatási formákban, azaz határozott idejű szerződéssel, részmunkaidőben és/vagy önálló vállalkozóként. Ők a foglalkoztatott népesség mintegy 40 %-át teszik ki.

A szociális védelmi rendszerek gyakran még mindig a tipikus munkavállalókra (teljes munkaidős, állandó, függő munkavállalókra) vannak szabva. Ennek következtében a munkaerő jelentős része nem részesül kellő mértékben szociális védelemben a munkaerőpiaci jogállása vagy munkaviszonyának típusa miatt. Ezek a hiányosságok veszélyeztetik a nagyobb gazdasági bizonytalansággal szembesülő érintettek és családjuk jólétét. Emellett a belső kereslet, a humántőke-beruházás és a társadalmi kohézió tekintetében hatással vannak a gazdaságra és a társadalomra is. Az atipikus foglalkoztatás védettsége terén fennálló

¹ Forrás: Eurostat, Uniós munkaerő-felmérés (LFS).

² Emellett 2017-ben mintegy 800 000 személy volt „függő önfoglalkoztató”, azaz olyan, alkalmazott nélküli önfoglalkoztató, aki az elmúlt 12 hónapban csak egy ügyfélnek vagy egy domináns ügyfélnek dolgozott, aki meghatározta munkaidejét (forrás: az EU-LFS önfoglalkoztatással kapcsolatos modulja).

³ Eurofound: [Atipikus foglalkoztatási formák: a legújabb tendenciák és a jövőbeli kilátások](#), 2017, és Európai Bizottság: [Foglalkoztatási és szociális fejlemények Európában \(ESDE\): Access and sustainability of social protection in a changing world of work](#), [A szociális védelem hozzáférhetősége és fenntarthatósága a munka változó világában], 2018.

hiányosságok hozzájárulnak ahhoz, hogy hiányzik a társadalmon belüli méltányosság, és mélyülnek a különbségek a generációk, a nemek és a társadalmi csoportok között, mivel a fiatalokat, a külföldön születetteket és a nőket ritkábban alkalmazzák teljes munkaidős, határozatlan idejű szerződéssel. Az atipikus foglalkoztatási formák szociális védelemhez való hozzáférése terén fennálló különbségek csökkentése ezért hozzájárulhat az egyenlőtlenségek csökkentéséhez, ideértve a nemek közötti bér- és nyugdíjszakadékot is.

A szociális jogok európai pillérének 12. alapelve szerint „munkaviszonyuk jellegétől és időtartamától függetlenül a munkavállalók – és hasonló feltételek mellett az önálló vállalkozók is – megfelelő szociális védelemre jogosultak”⁴. E szakpolitikai törekvés működőképessé tétele érdekében a Tanács 2019-ben ajánlást fogadott el a munkavállalók és az önálló vállalkozók szociális védelemhez való hozzáféréséről⁵.

A szociális jogok európai pillérének megvalósítására irányuló cselekvési tervben⁶ a Bizottság kiemelte, hogy a Covid19-világjárvány idején hozott rendkívüli intézkedések, amelyekkel kiterjesztették a szociális védelmet a korábban le nem fedett csoportokra, gondolatébresztőként szolgálhatnak olyan strukturális reformokhoz, amelyek javítják a munkanélküliek, az atipikus munkavállalók és az önfoglalkoztatók védelmét.

A Covid19-világjárvány által felgyorsított digitális átállás átalakítja az EU gazdaságát és munkaerőpiacait, nem utolsósorban a digitális munkaplatformok terjeszkedése révén⁷. Miközben a platformalapú munkavégzés lehetőséget biztosíthat a könnyebb munkaerőpiaci belépésre vagy – másodlagos tevékenység végzése révén – kiegészítő jövedelem szerzésére, egyben kihívásokkal is jár, többek között a szociális védelem tekintetében.

Amellett, hogy méltányos módon kell kezelni a zöld átállást, 2022 eleje óta felmerült egy új kihívás: az Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborúja által kiváltott gazdasági és geopolitikai környezet, amely az energia- és a nyersanyagárak emelkedéséhez, inflációs nyomáshoz és növekvő gazdasági bizonytalansághoz vezetett. Ez szegénységbe sodorhatja a már eleve kiszolgáltatott helyzetben lévő háztartásokat. A szociális védelmi rendszereknek kulcsszerepet kell játszaniuk e hatások megelőzésében és kezelésében a meglévő szociális biztonsági hálók megerősítése és a legkiszolgáltatottabbak támogatása révén.

1.2. Az ajánlás céljai

A tanácsi ajánlás célja annak biztosítása, hogy minden munkavállaló és önálló vállalkozó formálisan hozzáférjen a hatékony, megfelelő és átlátható szociális védelemhez, és hozzájáruljon ahhoz a szociális védelem hat ága tekintetében: álláskeresői ellátások; betegségi és egészségügyi ellátások; anyasági és apasági ellátások; rokkantsági ellátások;

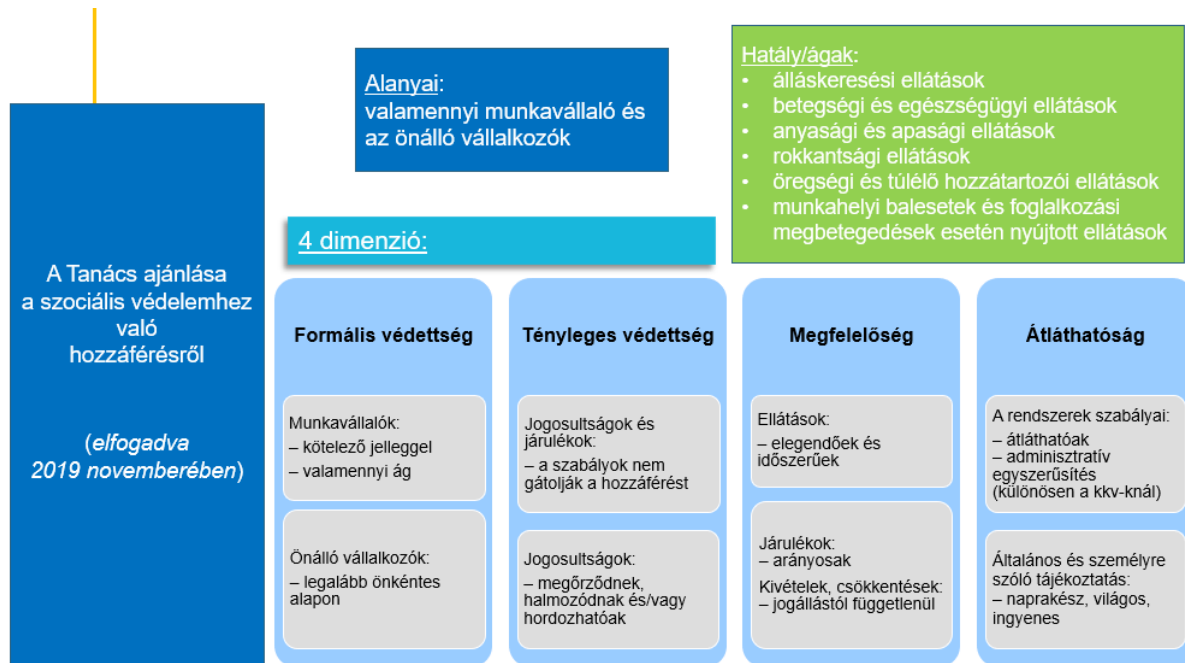
⁴ A tanácsi ajánlás és e jelentés alkalmazásában az „atipikus munkavállalók” alatt az atipikus (ideiglenes, részmunkaidős) szerződések keretében foglalkoztatottak értendők, míg az „atipikus foglalkoztatási formákban dolgozók” egyaránt magukban foglalják az atipikus szerződéssel foglalkoztatott munkavállalókat és az önálló vállalkozókat.

⁵ [2019/C 387/01](#).

⁶ COM(2021) 102 final.

⁷ [A Bizottság 2021. évi irányelvjavaslatához](#) felhasznált adatok szerint az EU-ban 28 millió ember dolgozik digitális munkaplatformokon keresztül, és az irányelv értelmében 1,7–4,1 millió ember kerülhet át munkavállalói státuszba.

öregségi és túlélő hozzátartozói ellátások; valamint munkahelyi balesetek és foglalkozási megbetegedések esetén nyújtott ellátások.

A tanácsi ajánlás 19. pontja felkéri a tagállamokat, hogy a lehető leghamarabb juttassák érvényre az ajánlásban meghatározott alapelveket, és 2021. május 15-ig nyújtsanak be egy tervet, amely ismerteti a tagállami szinten hozandó megfelelő intézkedéseket. 2022 decemberéig Luxemburg kivételével valamennyi tagállam benyújtott ilyen nemzeti végrehajtási tervet⁸. A foglalkoztatási, szociálpolitikai, egészségügyi és fogyasztóvédelmi (EPSCO) miniszterek 2021 decemberében az európai szemeszter keretében, 2022 májusában pedig a szociális védelemmel foglalkozó bizottság keretében megvitatták a nemzeti végrehajtási terveket. 2022 májusában külön konzultációra került sor az európai szociális partnerekkel is.

1.3. A végrehajtás támogatása

A tanácsi ajánlás elfogadása óta a Bizottság konkrét intézkedéseket hozott az ajánlás végrehajtásának támogatására.

A Bizottság együttműködött a szociális védelemmel foglalkozó bizottság mutatókkal foglalkozó al csoportjával annak érdekében, hogy **nyomonkövetési keretet dolgozzon ki az ajánlás fő célkitűzéseinek megvalósítása terén elért eredmények értékelésére**. A keret első változatát a szociális védelemmel foglalkozó bizottság 2020 októberében hagyta jóvá⁹, azóta pedig a Bizottság támogatja a nyomonkövetési keret módszertani tökéletesítését és évenkénti aktualizálását¹⁰. A nyomonkövetési keret mutatókat tartalmaz a formális védettség, a tényleges

⁸ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1312&langId=en>

⁹ Nyomonkövetési [keret](#) a munkavállalók és az önálló vállalkozók szociális védelemhez való hozzáféréseire vonatkozóan.

¹⁰ A nyomonkövetési keret 2021. évi [aktualizálása](#). Megjegyzendő, hogy a Közös Kutatóközpont is dolgozik a keret javításán, pl. Antón és Grande: *Monitoring the effective coverage and adequacy of social*

védettség és az ellátások megfelelőségének mérésére a szociális védelem releváns ágaiba tartozó munkavállalók valamennyi típusa esetében. Tartalmaz továbbá a munkaerőpiaci jogállások sokféleségének mérésére szolgáló munkaerőpiaci mutatókat, valamint a jogosultságokkal és a járulékokkal kapcsolatos szabályokra vonatkozó mutatókat.

Mindazonáltal további javításokra van szükség a szociális védelemhez való hozzáférés uniós tagállamokon átívelő nyomon követése terén. Például az uniós szinten rendelkezésre álló jelenlegi adatok nem teszik lehetővé annak közvetlen mérését, hogy milyen kapcsolat áll fenn a kockázat bekövetkezése és az ellátásban való részesülés között, kivéve az álláskeresői és az öregségi ellátások esetét. Továbbá, bár előrelépés történt a formális védettség hiányosságainak számszerűsítése terén, ezek az adatok nem minden ország vonatkozásában állnak rendelkezésre, és az elérhető adatok nem hasonlíthatók össze maradéktalanul. Végezetül több területen is fokozatos előrelépésre van szükség. Például jobban meg kell ismerni az önálló vállalkozók gazdasági és társadalmi helyzetét (különösen jövedelmüket), figyelembe véve a társadalombiztosítási járulékok eltérő szintjét.

Ami a szakpolitikai oldalt illeti, a Bizottság a tagállamok képviselői, a szociális partnerek és az érdekelt felek bevonásával mélyreható eszmecserét folytatott az ajánlás különböző dimenzióinak végrehajtásáról¹¹. Az Európai Bizottság az európai szemeszter részeként is nyomon követi a szociális védelmi kérdéseket. A Covid19-világjárvány társadalmi hatásának enyhítése érdekében a Bizottság 2020-ban ajánlotta, hogy kilenc tagállam (EE, ES, IT, CY, LT, NL, PL, PT, SI) javítsa az atipikus munkavállalók és az önálló vállalkozók szociális védelmét, 2022-ben pedig négy tagállam (EE, HU, NL és PL) kapott országspecifikus ajánlást a 2019. évi tanácsi ajánlás hatálya alá tartozó területekre vonatkozóan. Emellett a szociális védelemmel foglalkozó bizottság Figyelője ¹² minden évben rámutat, melyek azok a tagállamok, ahol a szociális védelemhez való hozzáférés kulcsfontosságú társadalmi kihívást jelent¹³.

Emellett a Bizottság elemzése szerint a helyreállítási és rezilienciaépítési tervek kétharmada tartalmaz olyan reformokat vagy beruházásokat, amelyek célja a szociális védelemhez való hozzáférés javítása (főként a hozzáférés digitális beruházások révén történő egyszerűsítésére, valamint az álláskeresői és az öregségi ellátások megfelelőségének javítására összpontosítva)¹⁴.

A helyreállítási és rezilienciaépítési tervek **kétharmada** tartalmaz a szociális védelemhez való hozzáférés javítását célzó reformokat vagy beruházásokat.

---

protection in the EU [A tényleges védettség és a szociális védelem megfelelőségének nyomon követése az EU-ban], 2022.

¹¹ Ebbe beletartozik egy sor kölcsönös tanulási rendezvény (lásd a 2020-ban közzétett [jelentést](#)), valamint egy magas szintű rendezvény 2022 júniusában az önálló vállalkozók szociális védelméről.

¹² A szociális védelemmel foglalkozó bizottsággal közösen kifejlesztett nyomonkövetési eszköz az EU-n belüli, adott évi legfontosabb társadalmi tendenciák azonosítására.

¹³ A szociális védelemmel foglalkozó bizottság 2022. évi [éves jelentésében](#) a következő nyolc tagállam szerepelt a szociális védelemhez való hozzáférés terén „kulcsfontosságú társadalmi kihívással” rendelkező tagállamként: EL, ES, IT, NL, PL, PT, RO és SK.

¹⁴ Lásd még a helyreállítási és rezilienciaépítési eredménytábla [szociális védelemmel](#) kapcsolatos tematikus elemzését.

Emellett a Bizottság 2019 óta számos kapcsolódó kezdeményezést indított, például a minimálbérek¹⁵ és a minimumjövedelem¹⁶ általi lefedettségnek és e védelem megfelelőségének a javítása, a platform-munkavállalók helyzetének javítása¹⁷, valamint a zöld átállás társadalmi hatásainak kezelése érdekében, különösen a munkahelyváltási támogatásra és jövedelemtámogatásra szoruló munkavállalók tekintetében¹⁸. Az átlátható és kiszámítható munkafeltételekről szóló irányelv azt is biztosítja, hogy az uniós munkavállalók már korai szakaszban alapvető tájékoztatást kapjanak szerződéseikről, különösen a társadalombiztosításról¹⁹. Ezek a kezdeményezések szorosan hozzájárulnak annak biztosításához, hogy a munkavégzés módjától függetlenül minden ember megfelelő szociális védelemben részesüljön a gazdasági kockázatokkal szemben, és hogy mindannyian hozzá is járuljanak ennek finanszírozásához, amint azt globális szinten is szorgalmazták²⁰.

1.4. A végrehajtás felülvizsgálata

A tanácsi ajánlás felkéri a Bizottságot, hogy vizsgálja felül a végrehajtás terén elért eredményeket, és tegyen jelentést a Tanácsnak. Az elemzés során ez a jelentés a szociális védelemmel foglalkozó bizottsággal kidolgozott nyomonkövetési keretre épít annak értékeléséhez, hogy milyen eredményeket sikerült elérni az ajánlás fő célkitűzései, valamint a tagállamok által bevezetett vagy bejelentett, a nemzeti végrehajtási terveikben, az európai szemeszter keretében vagy a helyreállítási és rezilienciaépítési tervekben tükröződő közelmúltbeli intézkedések és reformok terén. A jelentés ezen túlmenően épít az Európai Szociálpolitikai Hálózat (ESPN) átláthatósági dimenzióról szóló tematikus jelentésére²¹, a szociális védelemmel foglalkozó bizottságon belüli tematikus megbeszélésekre, a szociális partnerekkel folytatott eszmecserékre és a Bizottság által szervezett kölcsönös tanulási rendezvényekből levont következtetésekre.

A jelentés felülvizsgálja az ajánlás négy dimenziója (formális védettség, tényleges védettség, megfelelőség és átláthatóság), valamint az atipikus foglalkoztatási formákban dolgozó munkavállalók és az önálló vállalkozók tekintetében elért eredményeket. A jelentés a tanácsi ajánlás elfogadása óta végrehajtott vagy tervezett intézkedésekre és reformokra összpontosít. Mivel a tipikus foglalkoztatási formákban dolgozó munkavállalók a legtöbb uniós tagállamban hozzáférnek a szociális védelem legtöbb ágához, a jelentés elsősorban az önálló vállalkozók és az atipikus szerződéssel rendelkező munkavállalók tekintetében fennálló hiányosságok kezelésére összpontosít. A jelentés lehetőség szerint

---

¹⁵ (EU) 2022/2041 irányelv.

¹⁶ COM(2022) 490 final.

¹⁷ COM(2021) 762 final.

¹⁸ COM(2021) 801 final.

¹⁹ (EU) 2019/1152 irányelv. Lásd még a közsférabeli szervezetek honlapjainak és mobilalkalmazásainak akadálymentesítéséről szóló (EU) 2016/2102 irányelvet.

²⁰ Az ILO szociális védelmi minimumokról szóló 2012. évi [ajánlása](#) és az emberközpontú helyreállításra irányuló 2021. évi [globális cselekvési felhívás](#).

²¹ Spasova, S. et al.: *Making access to social protection for workers and the self-employed more transparent through information and simplification*, ESPN, az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023.

adatokat használ az ajánlás 2019. őszi elfogadása óta elért haladás mérésére, bár egyes mutatók esetében a legfrissebb rendelkezésre álló statisztikák 2020–2021-re nyúlnak vissza²².

2. A tanácsi ajánlás végrehajtása terén elért eredmények felülvizsgálata

2.1. Pillanatfelvétel a nemzeti helyreállítási tervekről: vegyes kép a fókusz és az ambíciószint tekintetében

A 26 nemzeti végrehajtási terv áttekintése²³ azt mutatja, hogy **szinte valamennyi nemzeti végrehajtási terv utal implicit módon vagy kifejezetten a szociális védelemhez való hozzáférés terén nemzeti szinten meglévő/fennmaradó hiányosságokra. Ugyanakkor csak a tagállamok felében foglalkoznak az összes csoporttal és a hiányosságok összes típusával.** Ezen túlmenően a nemzeti végrehajtási tervek nagy hangsúlyt fektettek a formális védettség tekintetében fennálló helyzetre, míg a szociális védelemhez való hozzáférés más dimenzióit kevésbé fedik le, annak ellenére, hogy léteznek uniós szinten elfogadott mutatók a tényleges védettség vagy a megfelelőség nyomon követésére. Fontos, hogy megítélésük szerint egyes tagállamok már végrehajtották az ajánlás valamennyi rendelkezését (BG, SE), vagy szinte valamennyit (CZ, FR, HU, AT, PL); lásd még a mellékletben található táblázatot.

A legtöbb nemzeti végrehajtási terv (a benyújtott 26-ból 22)²⁴ utal az ajánlás végrehajtása érdekében nemzeti szinten hozott konkrét intézkedésekre vagy új kötelezettségvállalásokra. Ugyanakkor **az intézkedések köre és hatálya, valamint azok ütemezése (már meghozták vagy tervezik) jelentős eltéréseket mutat** az egyes országokban²⁵: 10 nemzeti végrehajtási terv egy fő szakpolitikai és/vagy jogalkotási intézkedésre összpontosít, 11 tartalmaz 3–8 intézkedést, Belgium terve pedig több mint 30 intézkedést vonultat fel.

A nemzeti végrehajtási tervek intézkedései a szociális védelmi ágak széles körét fedik le, de a három leggyakrabban tárgyalt ág a nyugdíjak, az álláskeresői és a betegségi ellátások – míg más ágakkal (anyasági és apasági ellátás, munkahelyi balesetek és foglalkozási megbetegedések, egészségügyi ellátás és rokkantság) ritkábban foglalkoznak.

1. háttérmagyarázat: A Covid19-világjárvány és annak szociális védelmi rendszerekre gyakorolt hatása

A Covid19-világjárvány megmutatta, hogy a szociális védelem létfontosságú szerepet játszik, biztonsági hálót nyújtva válság idején, ugyanakkor rávilágított a hozzáféréssel kapcsolatos hiányosságokra is, és arra készítetett számos tagállamot, hogy ideiglenesen kiterjesszék a szociális védelmet a korábban nem védett csoportokra. Tekintettel az egészségügyi válság és az ajánlás végrehajtási időszaka közötti átfedésre, nem meglepő, hogy a 26 nemzeti tervből 24 hivatkozik a világjárvány nyomán hozott intézkedésekre, és ezen belül

²² A formális védettséggel vagy a járulékokkal és a jogosultságokkal kapcsolatban 2022 elejére vonatkozóan rendelkezésre állnak információk (MISSOC), míg más mutatók (pl. EU-SILC) esetében az adatok 2021-re (és így a 2020. évi jövedelemre) vonatkoznak.

²³ A 2021 szeptemberéig benyújtott 21 nemzeti végrehajtási terv első áttekintését a szociális védelemmel foglalkozó bizottság [2021. évi éves jelentésében](#) és a [2022. évi együttes foglalkoztatási jelentésben](#) tették közzé.

²⁴ BG, HU, SE és SK nemzeti végrehajtási terve nem hivatkozott ilyen intézkedésekre.

²⁵ Kizárólag a strukturális intézkedéseket tekintve, tehát figyelmen kívül hagyva a Covid19-válságra adott válaszként hozott ideiglenes intézkedéseket.

három terv kizárólag ilyen intézkedésekre vonatkozik. Ugyanakkor csak 8 nemzeti terv utal állandóvá vált intézkedésekre, amelyek főként az önálló vállalkozók vagy bizonyos ágazatokban – például a kulturális ágazatban – dolgozó munkavállalók védettségének javítására összpontosítanak.

A Covid19-világjárvány egyes esetekben felgyorsította a szociális szolgáltatások digitalizálását is, ideértve az elektronikus űrlapok szélesebb körű és egyszerűsített használatát, a távtanácsadást és az adatok különböző hatóságok közötti jobb interoperabilitását.

Ami az ütemezést illeti, 13 tagállam utal 2019 óta meghozott intézkedésekre, 18 tagállam pedig előkészítés alatt álló vagy „a jövőben tervezett” intézkedéseket is említ. Néhány tagállam az ajánlás elfogadása előtt meghozott intézkedésekre is hivatkozik.

Ami a célcsoportokat illeti, míg egyes intézkedések valamennyi foglalkoztatott személyre irányulnak, **a legtöbb intézkedés konkrét csoportok helyzetével is foglalkozik:** kifejezetten az önálló vállalkozókra vonatkozó intézkedéseket 17 tagállam említ, az atipikus szerződéssel rendelkező munkavállalókra vonatkozó intézkedéseket pedig 11 tagállam.

Egyes tagállamok (köztük Belgium, Észtország és Ciprus) nemzeti végrehajtási tervei részletes információkat tartalmaznak az általuk tervezett minden egyes intézkedésről az ágazat, a célcsoport, a várható hatás, az ütemterv, a költségvetés, a végrehajtó szerv és a nyomkövetési/értékelési terv tekintetében. Néhány más ország esetében a nemzeti végrehajtási tervek nem részletezik a jövőre vonatkozóan bejelentett intézkedéseket.

A nemzeti végrehajtási tervek közül csak néhány utal arra, hogy a szociális partnereket bevonják a nemzeti végrehajtási terv vagy egyes intézkedések kidolgozásába. Más érdekelt felekre, például a civil társadalmi szervezetekre alig hivatkoznak. Az uniós szociális partnerek jelezték²⁶, hogy nagyon kevésbé vagy nagyon későn vonták be őket a folyamatba, és kérték, hogy szorosabban legyenek bevonva az atipikus munkavállalók és az önálló vállalkozók szociális védelemhez való hozzáféréseinek javítását célzó intézkedések kidolgozásába és végrehajtásába.

A szociális védelemhez való hozzáférés javítása mellett egyes tagállamok nemzeti végrehajtási tervei olyan **intézkedésekre** is hivatkoztak, **amelyek célja az atipikus foglalkoztatási formák túlzott alkalmazásának visszaszorítása.** Hollandia például lépéseket tesz annak érdekében, hogy csökkentse az (egyéni) önfoglalkoztatóvá válásra vagy a vállalatok esetében az ideiglenes szerződéssel való foglalkoztatásra irányuló szociális és adóügyi ösztönzőket; Németország és Lengyelország pedig intézkedéseket hozott annak érdekében, hogy jobban nyomon kövesse az atipikus szerződésekben lévő személyek szociális védelmi státuszát.

Az ajánlás arra is ösztönzi a tagállamokat, hogy javítsák a szociális védelemhez való hozzáférésre vonatkozó nemzeti statisztikák rendelkezésre állását, de csak néhány tagállam tervez konkrét intézkedéseket (26-ból öt, lásd a mellékletet) annak ellenére, hogy ezen a területen viszonylag korlátozottan érhetőek el mennyiségi adatok. Bár sok tagállam rendelkezik adatokkal – főként igazgatási forrásokból –, ezeket nem mindig bontják le a

²⁶ Konzultáció az uniós szociális partnerekkel (2022. május) az ajánlás végrehajtásáról.

munkaviszony típusa, nem vagy életkor szerint, és csak korlátozottan próbálják megbecsülni a szociális védelem különböző ágain belüli védettségi arányt²⁷. Ezenkívül a rendelkezésre álló adatokat nem használják fel szisztematikusan a szakpolitikai döntéshozatal során. Sem a nemzeti végrehajtási tervek, sem a szociális partnerek konzultációkhoz szolgáltatott észrevételei nem vetettek fel konkrét kérdéseket a végrehajtási intézkedéseknek a kis- és középvállalkozásokra gyakorolt hatásával kapcsolatban. Munkáltatói szervezetek azonban jelezték, hogy az önálló vállalkozók esetében az alapvető szociális védelem legrelevánsabb ágaihoz észszerű áron történő hozzáférésnek kell vezérelvnek lennie, míg a fejlettebb védelemhez való hozzáférésnek továbbra is opcionálisnak kell maradnia.

A nemzeti végrehajtási tervekben említett intézkedések szempontjából előnyös lehet, ha **jobban összekapcsolódnak** a helyreállítási és rezilienciaépítési tervek szerinti **szakpolitikai intézkedésekkel**, valamint az európai szemeszter keretében hozott nyomonkövetési intézkedésekkel. Ez maximalizálná hatásukat. A legtöbb nemzeti végrehajtási terv például nem tesz említést a szociális védelmi rendszerek átláthatóságának javításával kapcsolatos intézkedésekről, miközben számos helyreállítási és rezilienciaépítési terv összpontosít a szociális védelem digitalizálására azzal a céllal, hogy jobb hozzáférést biztosítson a társadalombiztosítási szolgáltatásokhoz, egyszerűsítse az eljárásokat, valamint egyszerű és hatékony digitális megoldásokat kínáljon a polgárok és a vállalkozások számára. A tagállamok emellett a Technikai Támogatási Eszközt (TSI) is igénybe vehetik a strukturális reformok nemzeti végrehajtásának támogatása érdekében.

2.2. Formális védettség

A munkavállalók és az önálló vállalkozók esetében akkor lehet úgy tekinteni, hogy „**egy meghatározott szociális védelmi ág által formálisan védettek, ha a hatályos jogszabályok vagy kollektív szerződés kimondja, hogy jogosultak részt venni az adott ágazat szociális védelmi rendszerében**”. A formális védettséget kötelező vagy önkéntes rendszerek révén lehet biztosítani” (a tanácsi ajánlás (15) preambulumbekzdése).

A tagállamokat felkérték, hogy javítsák a formális védettséget (az ajánlásban említett valamennyi ágazat tekintetében), és terjesszék ki: a) minden munkavállalóra, a munkaviszony típusától függetlenül, kötelező jelleggel; b) az önálló vállalkozókra, legalább önkéntes alapon és adott esetben kötelező jelleggel.

2.2.1. Hiányosságok

A nyomonkövetési kereten belül a formális védettség feltérképezése²⁸ azt mutatja, hogy a 2019 óta elért némi előrelépés ellenére továbbra is jelentős hiányosságok vannak az uniós

---

²⁷ A szociális védelemmel foglalkozó bizottság mutatókkal foglalkozó alcsoportjában folytatott tanácskozások alapján, 2022. október.

²⁸ Adatgyűjtés a formális védettségről (SPC), legutóbbi frissítés: 2022. tavasz.

tagállamokban mind az atipikus munkavállalók, mind az önálló vállalkozók tekintetében²⁹.

2022-ben 17 tagállamban³⁰ szembesül az atipikus munkavállalók legalább egy csoportja formális hiányosságokkal a szociális védelem legalább egy releváns ágában. A legtöbb hiányossággal rendelkező szociális védelmi ágak az álláskeresési (13 tagállam), a betegségi (11) és az anyasági ellátások (9). Az érintett kategóriák közé tartoznak az alkalmi munkavállalók vagy az egyszerűsített, rövid távú, határozott idejű szerződéssel rendelkező munkavállalók, az idenymunkások és az egyéb országspecifikus munkaszerződésekkel rendelkező munkavállalók³¹. Öt tagállamban³² a hiányosságok csak a „tanulószerződéses tanulók és gyakornokok” konkrét csoportjához (és gyakran egy e kategóriába tartozó alcsoporthoz) kapcsolódnak³³. Emellett a tagállamok mintegy felében legalább egy olyan szociális védelmi ág van, amelyhez az atipikus munkavállalók csupán önkéntes jelleggel, gyakran részvételi („opt-in”) rendszereken keresztül férnek hozzá, különösen az álláskeresési, öregségi, rokkantsági, betegségi és anyasági ellátások esetében.

A korlátozott számú tagállamban rendelkezésre álló adatok alapján a becslések szerint³⁴ körülbelül 5,6 millió atipikus munkavállaló nem fér hozzá álláskeresési ellátáshoz (11 tagállamban), 366 000 nem fér hozzá betegségi ellátásokhoz (hat tagállamban), 413 000 pedig nem fér hozzá anyasági ellátásokhoz (öt tagállamban). Ezeket a számokat egyértelműen alsó becsléseknek kell tekinteni, mivel nem minden olyan tagállam számol be ezekről hiányosságokról, ahol ezek fennállnak.

Ami konkrétan az önálló vállalkozókat illeti, 19 tagállamban tapasztalhatók formális hiányosságok a szociális védelem legalább egyik ágában (2022-ben). A leginkább érintett ág az álláskeresési ellátások (13 tagállam), amelyet a munkahelyi balesetek és foglalkozási megbetegedések esetén nyújtott ellátások (9), az apasági ellátások (5) és a betegségi ellátások (3) követnek. Az, hogy az önálló vállalkozók hozzáférése 19 tagállamban legalább egy ágazatban önkéntes³⁵ és többnyire részvételi (opt-in) rendszereken keresztül valósul meg, összhangban van ugyan az ajánlással, de

2022-ben **19** tagállamban az önálló vállalkozókra, **17** tagállamban pedig egyes atipikus munkavállalókra nem terjedt ki a szociális védelem legalább egy ága.

²⁹ Tekintettel a formális védettség terén folyamatban lévő vagy bejelentett reformokra (lásd: 2. háttérmagyarázat), az ebben a szakaszban azonosított hiányosságok száma a következő néhány évben némileg csökkenni fog.

³⁰ CZ, DK, DE, EL, ES, FR, IT, LV, LU, HU, NL, AT, PL, PT, RO, SI és SK. Megjegyzés: ez a 2022 tavaszán fennálló helyzetet tükrözi. 2022 októbere óta a fennmaradó formális hiányosságot Spanyolországban pótolták, és a háztartási alkalmazottak hozzáférnek az álláskeresési ellátásokhoz.

³¹ Idetartoznak a németországi „miniállások”, (egyres) lengyelországi „polgári jogi szerződések” (az atipikus munkaszerződések egy kategóriája), Csehországban a „munkavégzésre vonatkozó megállapodások”, Szlovákiában a rendszertelen jövedelemmel járó munkaszerződések stb.

³² DK, EL, FR, IT és NL.

³³ Ez tükrözi a [szakmai gyakorlatok minőségi keretrendszeréről szóló tanácsi ajánlás](#) végrehajtására vonatkozó felülvizsgálat előzetes eredményeit.

³⁴ A különböző forrásokon és módszereken alapuló nemzeti becslések összesítése alapján, ami nem terjed ki minden olyan tagállamra, ahol hiányosságok vannak.

³⁵ Különösen a betegségi, öregségi és túlélő hozzátartozói ellátások, valamint az anyasági ellátások esetében.

általában alacsony igénybevételi arányt eredményez e rendszerek esetében ³⁶. Egyes tagállamokban ez azzal magyarázható, hogy rövid idő áll az emberek rendelkezésére annak eldöntésére, hogy részt vesznek-e az önkéntes rendszerekben, és ehhez hosszú kötelező időszakok társulnak.

2.2.2. Szakpolitikai intézkedések

A legtöbb nemzeti végrehajtási terv megerősíti a formális védettség fent ismertetett hiányosságait, és a legtöbb tagállam előterjesztette az ezek kezelésére hozott (vagy megteendő) intézkedéseket. Ezek közül azonban számos intézkedést a Covid19-válságra válaszul hoztak meg annak érdekében, hogy ideiglenes és kivételes jelleggel kiterjessék a védettséget a korábban nem (vagy csak részben) védett munkavállalókra (bizonytalan szerződéssel rendelkező munkavállalók, háztartási alkalmazottak és önálló vállalkozók) vagy a bizonyos ágazatokban/foglalkozásokban dolgozó munkavállalókra (kulturális ágazat, egészségügyi dolgozók stb.)³⁷.

A tagállamok valamivel több mint felében (15) a formális védettséggel kapcsolatban 2019 óta meghozott vagy bejelentett intézkedések strukturális reformok, amelyek célja az ajánlás hatálya alá tartozó ágazatokon belüli hiányosságok tartós kezelése³⁸. **Ezek leggyakrabban az önfoglalkoztatók formális védettsége terén fennálló hiányosságok megszüntetéséhez kapcsolódnak**, ami azzal magyarázható, hogy ők sok tagállamban még mindig nem férnek hozzá a szociális védelem számos ágához. Kevesebb figyelmet fordítanak az egyéb atipikus munkavégzési formákra (pl. ideiglenes/részmunkaidős szerződések).

1. táblázat: A formális védettség terén 2019 óta végrehajtott strukturális reformok

	Strukturális reformok 15 tagállamban:			
Célcsoportok	Önálló vállalkozók	Atipikus munkavállalók	Mindkét csoport	Nem került sor strukturális reformokra (12 tagállamban)
Tagállamok	<i>EL, FR, IT, LT, MT, NL</i>	<i>ES, PL, PT</i>	<i>BE, EE, IE, CY, LU, RO</i>	<i>AT, BG, CZ, DK, DE, HR, LV, HU, SI, SK, FI és SE</i>

³⁶ Lásd a nyomkövetési keret 2021. évi [aktualizálását](#), valamint Schoukens: [Improving access to social protection for the self-employed in the EU](#) [Az önálló vállalkozók szociális védelemhez való hozzáféréseinek javítása az EU-ban], 2022.

³⁷ Más országokra vonatkozóan a részleteket lásd: [2022. évi együttes foglalkoztatási jelentés](#) (JER), a [2023. évi együttes foglalkoztatási jelentésre](#) irányuló javaslat, valamint ESPN: *Social protection and inclusion policy responses to the COVID-19 crisis* [A szociális védelem és a befogadás területén a Covid19-válságra adott szakpolitikai válaszok], 2021.

³⁸ Egyes országokban bizonyos jogokat minden munkavállalóra kiterjesztettek, így például az apasági szabadsághoz való jogot (Bulgáriában és Horvátországban), összhangban a munka és a magánélet közötti egyensúlyról szóló 2019. évi irányelvvel. Ezekkel az intézkedésekkel ez a jelentés nem foglalkozik kifejezetten.

Forrás: Nemzeti végrehajtási tervek és a szociális védelemmel foglalkozó bizottság aktualizált információi.
Megjegyzés: dőlt betűvel szedett országok: a javasolt vagy bejelentett reformokat még nem fogadták el.

Az önálló vállalkozókra vonatkozó reformok közül néhányat már végrehajtottak, sok „folyamatban” van, míg másokat a jövőben terveznek megvalósítani (lásd: 2. háttérmagyarázat).

2. háttérmagyarázat: Az önálló vállalkozók szociális védelme

Miközben a munkaerőn belül az önálló vállalkozók összesített aránya az elmúlt 25 évben stabil maradt (a munkaerő mintegy 14 %-a), a munkavállalóval nem rendelkezők aránya nőtt (az Unión belüli 27 millió önálló vállalkozó mintegy 68,3 %-a)³⁹. A 7 tagállam (BE, DE, IT, LU, NL, PL és SE) vonatkozásában rendelkezésre álló adatok arra utalnak, hogy az egyéni önfoglalkoztatók körében magas a dolgozói szegénység aránya⁴⁰. Ez a tendencia még szükségesebbé teszi a szociális védelemhez való hozzáférés biztosítását az önfoglalkoztatók számára.

A 12 adatszolgáltató tagállamban⁴¹ 15,3 millió önálló vállalkozó nem fér hozzá álláskeresési ellátásokhoz, 3,9 millióan nem férnek hozzá a munkahelyi balesetekkel és foglalkozási megbetegedésekkel kapcsolatos ellátásokhoz (kilenc tagállamban), 5,3 millióan pedig a betegségi ellátásokhoz (három tagállamban).

Amint azt az alábbiakban szemléltetjük, számos strukturális reform mutatja, hogy ezeket a hiányosságokat meg lehet szüntetni, és ezek inspirációként szolgálhatnak a többi, továbbra is hiányosságokkal küzdő ország számára.

2019 novemberében **Írország** új álláskeresési juttatási rendszert vezetett be azok számára, akik önfoglalkoztatók voltak. 2019-től kezdődően **Franciaország** bizonyos feltételek mellett (bíróági megszüntetés vagy fizetéseképtelenségi eljárás) biztosította az önálló vállalkozók számára a jövedelemtámogatáshoz való hozzáférést, 2022-ben pedig enyhítette az ellátás igénylésének feltételeit. 2020 végétől Franciaország emellett a *szabad foglalkozásokra* is kiterjesztette a betegségi ellátásokat. **Máltán** bizonyos feltételek mellett az önálló vállalkozók 2019 eleje óta jogosultak álláskeresési ellátásra. A munka és a magánélet közötti egyensúlyról szóló rendelet (2022. június) részeként **Olaszország** bevezette az önálló vállalkozó nők szülés előtti napidíjhoz való jogát (amennyiben komplikációk merülnek fel), valamint az önálló vállalkozó apák szülői szabadsághoz való jogát.

Ciprus megreformálja a társadalombiztosítási rendszert annak érdekében, hogy a védettséget kiterjessze az önálló vállalkozókra és az atipikus foglalkoztatási formákra (a hatálybalépés 2023-ra várható). A **luxemburgi** kormány javaslatot tett arra, hogy vezessenek be apasági ellátásokat az önálló vállalkozó apák számára. **Észtország** kiterjeszti a munkanélküliségi biztosítás hatályát az önálló vállalkozókra, az üzleti számlák tulajdonosaira, valamint az irányító és ellenőrző szervek tagjaira. Azon is dolgozik, hogy kiterjessze az egészségbiztosítást a nem biztosított vagy időszakosan biztosított személyekre. **Hollandia** arra készül, hogy kötelező rokkantsági biztosítást vezessen be az önálló vállalkozók számára (ez várhatóan 2026-ig zárul le).

A nemzeti végrehajtási tervek a jövőre vonatkozó kötelezettségvállalásokat is tartalmazzák. **Románia** például az önálló vállalkozókra is ki kívánja terjeszteni az apasági szabadságot; **Belgium** jelenleg vizsgálja, miként lehetne állandóvá tenni az önfoglalkoztatók bevételkiesés elleni védelmét („áthidalási jog”); **Görögország** azt tervezi, hogy az önálló vállalkozókra is kiterjeszti a betegségi ellátásokhoz való hozzáférést; **Litvánia** mérlegeli, hogy valamennyi önálló vállalkozót bevonja a munkanélküli-biztosítási rendszerbe; **Hollandia** azzal kísérletezik, hogy az önfoglalkoztatók számára hozzáférést biztosítson a kollektív nyugdíjrendszerekhez.

³⁹ Eurostat, Munkaerő-felmérés.

⁴⁰ Eurostat, a „[Working Yet Poor](#)” uniós projektben felhasznált EU-SILC 2019.

⁴¹ Adatgyűjtés a formális védettségről (Európai Bizottság – SPC), legutóbbi frissítés: 2022. tavasz.

Az **atipikus munkavállalók** esetében az eddigi reformok a következőket foglalják magukban: a háztartási alkalmazottak járulékalapú álláskeresési ellátásokhoz való hozzáférése Spanyolországban (2022 októberétől); a kulturális ágazatban dolgozó szakemberek új jogállása és külön társadalombiztosítási alapja Portugáliában (2022 októberétől – a nagyon rövid távú szerződéssel rendelkező munkavállalók esetében a védettség kiterjed a legtöbb kockázatra, és ők jogosultak egy új juttatásra a művészeti tevékenység felfüggesztése esetén). Emellett az uniós szintű támogató intézkedésekkel párhuzamosan⁴² számos tagállam hoz intézkedéseket a **művészek, valamint a kulturális és kreatív szakemberek** jogállásának és munkakörülményeinek javítása érdekében, mivel az ágazatot az atipikus munkavégzési formák gyakori előfordulása jellemzi⁴³.

Folyamatban van más reformok előkészítése is. Lengyelország a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz támogatásával 2021 végén reformot kezdeményezett a kötelező biztosítás kiterjesztésére és a védettség javítására. Ez különösen a polgári jogi szerződésekre vonatkozik, és rendelkezései azt hivatottak biztosítani, hogy azokra kiterjedjen az öregségi/nyugdíj- és balesetbiztosítás. Az egyéb reformok között megtalálhatók a következők: egy írországi kormányzati törvényjavaslat, amely minimális szintű védelmet (betegségi ellátásokat) biztosít azon alacsonyan fizetett munkavállalók számára, akik esetleg nem jogosultak vállalati rendszerre; Luxemburgban pedig egy egyetemes egészségügyi ellátásról szóló javaslat (2021. október) annak érdekében, hogy a semmilyen rendszer alá nem tartozó, kiszolgáltatott helyzetben lévő személyek számára biztosítsák az egészségbiztosítási rendszerbe való belépést.

Végezetül Románia azt tervezi, hogy formális hozzáférést biztosít a szociális védelem valamennyi ágához az idénymunkások és a napszámosok, valamint a platform-munkavállalók számára, míg Belgium értékelni fogja, miként lehetne javítani a formális védettséget a platform-munkavállalók (álláskeresési ellátások és munkahelyi balesetek) és a munkavállalók egyes kategóriái (pl. gyermekgondozók) esetében. Csehország nem szándékozik munkaviszonyra alakítani a „munkavégzésre vonatkozó megállapodásait”, de tervbe vette a biztosításhoz való hozzáférés kritériumainak módosítását, és tervezi az atipikus munkavállalók betegségi és kapcsolódó kockázatokkal (és azon belül az anyasággal) kapcsolatos védettséghez való hozzáféréseinek javítását.

Más tagállamok arról számoltak be, hogy nem szándékoznak (teljes körű) hozzáférést biztosítani bizonyos, jelenleg nem védett csoportok, különösen az önálló vállalkozók számára. E megközelítés okai egyebek mellett a következők: az ezzel járó költségek, a munkaerőpiaci rugalmasságra gyakorolt hatás miatti aggodalmak, illetve az, hogy az önfoglalkoztatók számára bonyolult teljes körű fedezetet biztosítani (különös tekintettel a munkanélküliségi biztosításra, a betegség- vagy rokkantsági biztosításra). Egyes esetekben a formális hiányosság megszüntetésére irányuló intézkedés elmaradásának oka a nem védett

---

⁴² Az EU 2023–2026-as időszakra szóló kulturális munkaterve; [az Európai Parlament állásfoglalása](#) a művészek helyzetéről és a kulturális helyreállításról az Unióban; a Bizottság által kiadott [2020. évi tanulmány](#) a művészek, valamint a kulturális és kreatív szakemberek jogállásáról és munkakörülményeiről.

⁴³ Belgiumban jelenleg folyik a vita a művészek jogállásának reformjáról, míg Írország a művészek feltétel nélküli alapjövendelmére vonatkozó garanciaprogramot tesztl. Csehország, Spanyolország, Görögország és Románia kapcsolódó reformokat épített be helyreállítási és rezilienciaépítési tervébe.

csoportok kis mérete, illetve az, hogy egyes kockázatok más ágakon keresztül vagy a személy főállásához kapcsolódó biztosítás révén fedezhető (amikor a hiányosság egyes kiegészítő jellegű, marginális szerződéseket érint).

A szociális partnerek eltérő véleményeket fogalmaztak meg a formális védettség kérdésével kapcsolatban, különösen az önálló vállalkozók vonatkozásában. A munkáltatói szervezetek azzal érveltek, hogy „a szociális védelem mind a hat ága általi kötelező és teljes körű védettség és az azokhoz való hozzájárulás magát az önfoglalkoztatás fogalmát üresítené ki”, és hogy „biztosítani kell bizonyos választási lehetőséget a különböző szociális védelmi ágak között, valamint a vonatkozó járulékok mértéke tekintetében”⁴⁴. Másfelől a munkavállalói szervezetek arra kérték a kormányokat, hogy minden ág tekintetében gondoskodjanak az önálló vállalkozók kötelező lefedettségéről, és foglalkozzanak a „színelte önfoglalkoztatás” problémájával⁴⁵.

Az utóbbi években a platform-munkavállalók munkakörülményei álltak a szociálpolitikai vita középpontjában, különös tekintettel foglalkoztatási jogállásukra (önfoglalkoztató vagy alkalmazott) és annak szociális védelemre gyakorolt hatására.

A platform-munkavállalók szociális védelemhez való hozzáférését 11 nemzeti végrehajtási terv tárgyalja (BE, DE, EE, FR, HR, IT, CY, LT, PT, RO és SI), amelyek többsége kihívásnak tekinti a kérdést. **Öt tagállam (BE, IT, CY, RO és SI) konkrét intézkedéseket foglalt bele nemzeti végrehajtási tervébe,** míg négy tagállam általánosságban utal arra, hogy a jövőben lépéseket kell tenni ezen a területen (DE, EE, LT és PT). Ciprus például a platform-munkavállalókat az atipikus szerződéssel foglalkoztatottak közé sorolja, akikre a társadalombiztosítási reform révén ki kell terjeszteni az ellátásokhoz (álláskeresés, munkahelyi balesetek) való hozzáférést; Belgium és Románia jogszabályi változtatásokat jelentett be a platform-munkavállalók – köztük az önfoglalkoztatók – megfelelő szociális védelmének biztosítása érdekében (lásd még fent).

Emellett nemzeti végrehajtási tervük benyújtása óta egyes tagállamok (Görögország, Spanyolország, Franciaország) további intézkedéseket hoztak a platform-munkavállalók érdekében, többek között helyreállítási és rezilienciaépítési terveik révén. Portugália további intézkedéseket jelentett be, mások (Németország, Horvátország, Luxemburg és Hollandia) pedig jelenleg tárgyalnak a vonatkozó jogszabályok lehetséges módosításáról.

2.3. Tényleges védettség

Bár a formális védettség a szociális védelmi rendszerekhez való hozzáférés szükséges feltétele, nem feltétlenül elegendő, kivéve ha a munkaviszony típusától függetlenül valamennyi munkavállaló és az önálló vállalkozók számára is biztosított a tényleges védettség. A tanácsi ajánlás szerint a „tényleges védettség” az a helyzet, amelyben „egy adott szociális védelmi ágon belül egy adott csoporthoz tartozó személyeknek lehetőségük van arra,

⁴⁴ A munkáltatók európai ágazatközi [nyilatkozata](#) a munkavállalók és az önálló vállalkozók szociális védelemhez való hozzáféréseinek nyomonkövetési keretéről, 2021. március.

⁴⁵ Az Európai Szakszervezetek Szövetségének (ESZSZ) nyilatkozatai az uniós szociális partnerekkel konzultálva (2022. május), valamint az Európai Bizottság által az önfoglalkoztatók szociális védelemhez való hozzáféréseinek javítása tárgyában szervezett 2022. júniusi rendezvényen.

hogy ellátásokra szerezzenek jogot, a vonatkozó kockázat bekövetkezése esetén pedig igénybe is tudjanak venni adott szintű ellátásokat”. Ez a járulékokra és a jogosultságokra vonatkozó szabályok oly módon történő kiigazításával érhető el, hogy az egyének a munkaviszonyuk típusától vagy a munkaerőpiaci jogállásuktól függetlenül jogosultságokat halmozhassanak fel és részesülhessenek az ellátásokban. Végezetül a tényleges védettség azt is jelenti, hogy a jogosultságok az idők során megőrződnek, halmozódnak és/vagy hordozhatók a foglalkoztatás és az önfoglalkoztatás valamennyi típusa és az adott szociális védelmi ágon belüli különböző rendszerek között.

2.3.1. Hiányosságok

A nyomkövetési keretben a tényleges védettséget aszerint becsülik meg, hogy milyen arányban részesülnek szociális ellátásokban (egyéni szinten) a szociális transzferek előtt a szegénység kockázatának kitett, különböző tevékenységi státuszú munkaképes korú személyek⁴⁶. **A 2021-es állapot szerint a 27 tagú EU-ban nagy eltérések vannak a szociális ellátások általi védettségben a tevékenységi státuszok között⁴⁷.**

- Az EU-ban az ideiglenes munkavállalók átlagosan nagyobb valószínűséggel részesülnek ellátásokban, mint a határozatlan idejű szerződéssel rendelkezők⁴⁸ (47,9 %, illetve 39,1 %), a részmunkaidőben foglalkoztatottak pedig nagyobb arányban kapnak ellátásokat, mint a teljes munkaidőben dolgozó munkavállalók (43,3 %, illetve 37,9 %), mivel kedvezőtlen szociális helyzetük több támogatást tesz szükségessé a szociális transzferekből. Ez azonban nem minden tagállamban van így. Emellett továbbra is az önálló vállalkozók tevékenységi státusza esetében a legkevésbé valószínű⁴⁹, hogy ellátásban részesülnek, ha ki vannak téve a szegénység kockázatának (31,2 %, szemben a 27 tagú EU-n belüli összes alkalmazott esetében mért 41,8 %-kal), és a legtöbb tagállamban ez volt a helyzet a Covid19-időszak alatti rendkívüli jövedelemtámogatási intézkedések ellenére is, amikor az ellátásban részesülők aránya csaknem megháromszorozódott.
- Összességében a tipikus foglalkoztatási formákban foglalkoztatottak (azok, akik állandó és teljes munkaidős munkaszerződéssel rendelkeznek) 14 tagállam esetében nagyobb valószínűséggel részesültek ellátásokban, mint az összes többi munkavállaló (részmunkaidő, határozott idejű munkaszerződések és önálló vállalkozók), és a különbség négy tagállamban meghaladta a 10 százalékpontot⁵⁰. Hat tagállamban⁵¹ a

⁴⁶ Ez azt tükrözi, hogy a szociális védelmi rendszerek milyen mértékben érik el a szociális transzferek előtt a szegénység kockázatának kitett csoportokat (ami az ajánlás hatálya alá tartozó kockázatok tekintetében támpontnak tekinthető). Bár a lefedettség ideális mutatója az lenne, hogy milyen arányban részesülnek az emberek ellátásokban az egyes kockázattípusok tekintetében, a korábbi munkaerőpiaci jogállásuk szerinti bontásban, a jelenlegi uniós szintű felmérésekben nehéz meghatározni azt a népességet, amelynek esetében a kockázat konkretizálódik.

⁴⁷ Eltérő rendelkezés hiányában a tényleges védettségre és a megfelelésre vonatkozó valamennyi mutató az Eurostat EU-SILC (2021) adatain alapul.

⁴⁸ Ennek ellenkezője volt igaz nyolc tagállamban (BE, BG, EE, ES, IT, CY, LV és MT).

⁴⁹ A családi munkavállalók esetében még kevésbé valószínű, hogy szociális ellátásban részesülnek, bár e kategória értékei csak néhány tagállamban megbízhatóak statisztikailag.

⁵⁰ BG, LV, LT és SI.

⁵¹ EL, HR, HU, PL, PT és RO.

nem állandó szerződéssel teljes munkaidőben foglalkoztatottak legfeljebb 10 %-a részesült szociális ellátásban.

- A munkanélküliek valamivel több mint fele (52,7 %) részesült (bármilyen) szociális ellátásban 2021-ben. Ez az arány azonban 25 % alatt volt Bulgáriában, Görögországban, Horvátországban, Lengyelországban, Romániában és Szlovákiában. 2021-ben az EU-ban az összes nyilvántartásba vett, nem tartós munkanélküli (egy évnél rövidebb ideje állástalan) 57,3 %-a részesült álláskeresési ellátásban/támogatásban⁵², hat tagállamban⁵³ azonban kevesebb mint 50 %-uk, Horvátországban, Lengyelországban és Szlovákiában pedig csupán egyharmaduk vagy annál kisebb hányaduk.

2021-ben a (kevesebb mint egy éve) munkanélküliek több mint 40 %-a semmilyen álláskeresési ellátásban nem részesült az EU-ban.

Ami a jövedelemkiesés nyomán biztosított jövedelemtranszfereket (jellemzően álláskeresési ellátásokat) illeti, az OECD közelmúltbeli kutatásai⁵⁴ azt mutatják, hogy az uniós tagállamokban gyakran jelentős különbségek vannak a jövedelemtámogatás terén a munkanélkülivé válás előtt „tipikus” foglalkoztatásban lévők és a többiek között. Ennek fő oka, hogy a jövedelemtámogatás csak korlátozott mértékben áll rendelkezésre a korábbi önálló vállalkozók számára, akik gyakran ki vannak zárva a jövedelemalapú álláskeresési ellátásokból. Olaszországban és Portugáliában például más munkavállalókhöz képest a „tipikus munkavállalók” 50 %-kal nagyobb valószínűséggel részesültek jövedelemtámogatásban a munkahelyük elvesztését követően, miközben a különbségek Észtországon, Lettországon, Litvániában és Lengyelországban is jelentősek voltak (20–30 %-kal nagyobb valószínűség).

Az atipikus foglalkoztatási formákban dolgozók esetében nagyobb a valószínűsége annak, hogy amikor rászorulnak, nem részesülnek tényleges hozzáférésben. A járulékokra és jogosultságokra vonatkozó hatályos szabályok valóban megnehezíthetik az ellátásokhoz való tényleges hozzáférést az atipikus munkavállalók és az önálló vállalkozók számára. 2022-ben például az álláskeresési ellátásra való jogosultság megszerzéséhez szükséges időszak 12 tagállamban 1 év volt, két tagállamban pedig nem kevesebb mint 2 év⁵⁵. Az efféle kritériumok, amelyek gyakran a rendszer pénzügyi fenntarthatóságának megóvását célozzák, számos, határozott idejű szerződéssel és/vagy bizonytalan életpályával rendelkező személyt kizárnak az ellátásokból, még akkor is, ha járulékot fizettek, és ki vannak téve a szegénység kockázatának. Ez a betegségi ellátások esetében is előfordul, ahol az ellátásra való jogosultság megszerzéséhez szükséges időszak a munkavállalók esetében 10 tagállamban legalább

⁵² Eurostat, EU-LFS, [lfsa_ugadra](#).

⁵³ BG, CZ, EL, ES, CY és SI.

⁵⁴ OECD: *De-facto gaps in social protection for standard and non-standard workers: An approach for monitoring the accessibility and levels of income support* [De facto különbségek a szociális védelem terén a tipikus és az atipikus munkavállalók között: A jövedelemtámogatás hozzáférhetőségének és szintjének nyomon követésére irányuló megközelítés], 2022.

⁵⁵ Forrás: MISSOC (2022. január 1.).

6 hónap, öt tagállamban pedig az önálló vállalkozók esetében hosszabb időszak van megállapítva, mint a munkavállalóknál. Végezetül a tagállamok egyharmadában nem állnak rendelkezésre járulékalapú anyasági ellátások azok számára, akik nem álltak legalább 8 hónapig munkaviszonyban.

2022-ben az álláskeresési ellátásra jogosító időszak 14 tagállamban legalább **egy év** volt. A betegségi ellátások esetében ez az időszak 10 tagállamban elérte vagy meghaladta **a 6 hónapot**.

2.3.2. Szakpolitikai intézkedések

Az atipikus – különösen a nagyon rövid időtartamú – szerződéssel rendelkező munkavállalók és az önálló vállalkozók tényleges hozzáféréssel kapcsolatos kihívást számos nemzeti végrehajtási terv elismeri. A végrehajtott vagy javasolt strukturális reformok száma azonban korlátozott. Emellett a nemzeti végrehajtási tervekben nagyon kevés figyelmet fordítottak arra, hogy miként lehetne javítani a jogosultságok egyik rendszerből vagy foglalkoztatási jogállásból a másikba való hordozhatóságát.

Európai munkavállalói szervezetek aggodalmuknak adtak hangot azzal kapcsolatban, hogy a legtöbb nemzeti végrehajtási terv nem kezeli kellőképpen a tényleges hozzáféréssel kapcsolatos problémákat (különösen a szigorú jogosultsági szabályokat, amelyek megakadályozzák, hogy a rászorulóknak hozzáférjenek az ellátásokhoz). Európai munkáltatói szervezetek azzal érvelnek, hogy a szociális védelmet össze kell kapcsolni a foglalkoztatás során fizetett járulékokkal, és meg kell erősíteni a munkavállalás ösztönzőit⁵⁶.

Több tagállam azzal érvel a nemzeti végrehajtási tervében, hogy a jogosultságokra vonatkozó jelenlegi szabályok megfelelőek, és hogy a járulékfizetési időszakoknak elég hosszúnak kell lenniük ahhoz, hogy ösztönözzék a munkavállalást, és hogy „meg lehessen őrizni a rendszer fenntarthatóságát és biztosítékokat alkalmazzanak a visszaélések elkerülése érdekében”. Ez azt mutatja, hogy a járulékokra és a jogosultságra vonatkozó szabályok módosítása továbbra is kihívást jelentő szakpolitikai kérdés, amely hatásvizsgálatot és politikai konszenzust tesz szükségessé, valamennyi érdekelt fél bevonása mellett.

A bejelentett intézkedések többségét kivételes és ideiglenes jelleggel hozták meg a Covid19-világjárványra válaszul. Ami az álláskeresési ellátásokat illeti, a jogosultsági feltételek számos országban lazultak. Olaszország és Litvánia például kiterjesztette a potenciális kedvezményezettek kategóriáit, Finnország pedig lehetővé tette az ideiglenesen elbocsátottak számára az álláskeresési ellátáshoz való hozzáférést. Lettország ideiglenes munkanélküli segítyt vezetett be azoknak, akiknek a jogosultsága lejárt, valamint a fiatal munkanélküliek számára. Németország szociális védelmi csomagot fogadott el, amely megkönnyíti az álláskeresők számára az alapvető szociális ellátásokhoz való hozzáférést.

A Covid19-világjárvány alatt számos intézkedést hoztak annak érdekében, hogy megkönnyítsék az önálló vállalkozók számára az álláskeresési ellátásokhoz vagy jövedelemtámogatási rendszerekhez való hozzáférést. Hollandia például több ideiglenes

⁵⁶ A Business Europe nyilatkozata az uniós szociális partnerekkel folytatott konzultáció során (2022. május); valamint a munkáltatók 2021. márciusi európai ágazatközi [nyilatkozata](#).

jövedelemtámogatási csomagot fogadott el; Belgium kiterjesztette az önálló vállalkozókra az „áthidalási jogot” (csőd esetén nyújtott támogatás); Spanyolország egyedi ellátásokkal és a járulékfizetés alóli mentességekkel támogatta az önfoglalkoztatókat. Számos tagállam⁵⁷ arra összpontosított, hogy megkönnyítse a művészek álláskeresői ellátáshoz vagy egyéb jövedelemtámogatáshoz való hozzáférést, mivel többségük egyébként nem tudta teljesíteni az általános jogosultsági feltételeket. Németország intézkedéseket hozott az önfoglalkoztató művészek biztosítási fedezetének fenntartására azáltal, hogy támogatta járulékaikat. Számos tagállamban ideiglenes intézkedéseket hoztak a más ágakhoz (például az egészségügyi ellátáshoz és a betegségi ellátásokhoz) való tényleges hozzáférés megkönnyítése érdekében is⁵⁸.

Korlátozott számban strukturális reformra is sor került, különösen az álláskeresői ellátásokhoz és más jövedelemtámogatási rendszerekhez való hozzáférés tekintetében (lásd az alábbi 3. háttérmagyarázatot).

3. háttérmagyarázat: A tényleges védelemmel kapcsolatos (kiválasztott) reformok

Spanyolország megreformálja a munkanélküli-segélyezési rendszert a védelem terén fennálló hiányosságok némelyikének megszüntetése, a maximális időtartam meghosszabbítása és a rendszer egyszerűsítése érdekében. 2022 márciusa óta emellett hozzáférést biztosít nem járulékalapú munkanélküliségi támogatásokhoz azon 52 év feletti munkavállalók számára, akik határozott idejű, nem folytonos munkaszerződésekkel rendelkeznek.

2019-ben **Olaszország** csökkentette az álláskeresői ellátásra való jogosultsághoz szükséges járulékokat a rövid távú szerződések és a platform-munkavállalók esetében. Emellett 2022-ben javította az álláskeresői ellátásokhoz való hozzáférést az atipikus munkavállalók számára; például 12 hónapra meghosszabbította az atipikus szerződéssel rendelkező munkavállalók kényszerű elbocsátása esetén folyósítható ellátás maximális időtartamát (DIS-COLL juttatás), és nagyvonalúbb bérgarancia-rendszereket vezetett be (a tevékenység felfüggesztésére vagy csökkentésére vonatkozóan), és hozzáférhetővé tette azokat a korábban védelemben nem részesült személyek, köztük a tanuló-szerződéses tanulók és a háztartási alkalmazottak számára.

2020-ban **Ciprus** eltörölte az egészségügyi ellátásokra való jogosultság megszerzéséhez szükséges (hároméves) időszakot.

2021–22-ben **Litvánia** a munkanélküliségi biztosítás reformját készíti elő (*jelenleg még elfogadásra vár*), amelynek célja a minimális járulékfizetési időszak csökkentése (12 hónapról 9 hónapra), hozzáférés biztosítása az önálló vállalkozók számára a biztosításhoz, valamint a járulékok mértékének kiigazítása.

Egyes országokban olyan intézkedéseket hoztak, amelyek potenciálisan szigorítják a szociális védelemhez való hozzáférést⁵⁹: Romániában 2020-ban a betegségi ellátásokra való jogosultság megszerzéséhez szükséges időszak (mind az alkalmazottak, mind az önálló vállalkozók esetében) 1 hónapról 6 hónapra nőtt. Franciaország 2021-ben módosította az álláskeresői ellátásokra vonatkozó jogosultsági kritériumokat és az ellátások számítási módját, növelve a minimális járulékfizetési követelményeket. Szlovénia 2020-ban növelte az álláskeresői ellátás megszerzéséhez szükséges időszakot (9 hónapról 10 hónapra), és 1 hónapos várakozási időt vezetett be a betegségi ellátások folyósítására.

⁵⁷ DE, EE, ES, FR, LU és AT.

⁵⁸ Lásd ESPN (2021).

⁵⁹ Forrás: MISSOC.

2.4. Megfelelőség

A tanácsi ajánlás meghatározása szerint **a szociális védelem akkor megfelelő, ha „lehetővé teszi a [rendszerek tagjai] számára, hogy tisztességes életszínvonalat tartsanak fenn, észszerű mértékben pótolja kieső jövedelmüket, [...] és megakadályozza, hogy elszegényedjenek”**. Ennek elérése érdekében a tagállamok számára ajánlott annak biztosítása, „hogy a szociális védelemhez való hozzájárulás arányban álljon a munkavállalók és az önálló vállalkozók járulékfizetési képességével”, valamint hogy „az önálló vállalkozók szociális védelmi járulékaiknak és jogosultságainak kiszámítása [...] jövedelemalapjuk objektív és átlátható értékelésén alapuljon”. Az ellátások megfelelőségének értékeléséhez a nyomkövetési keret mutatókat tartalmaz a szegénység, valamint az anyagi és szociális nélkülözés előfordulásának, továbbá a szociális transzferek szegénységcsökkentésre gyakorolt hatásának mérésére.

2.4.1. Hiányosságok

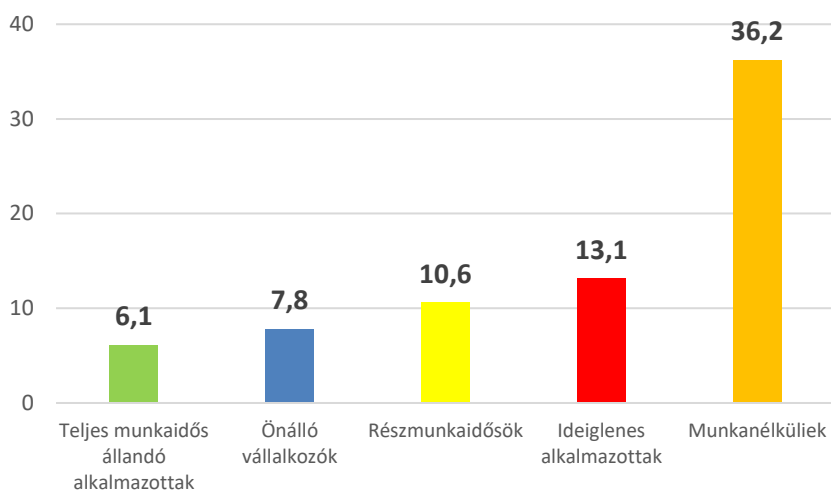
Az anyagi és szociális nélkülözés aránya a határozott idejű szerződéssel rendelkező munkavállalók esetében magasabb, mint az állandó szerződéssel foglalkoztatottak esetében, ahogy a részmunkaidőben foglalkoztatottak esetében is magasabb, mint a teljes munkaidőben foglalkoztatottak körében. Az önálló vállalkozók és az ideiglenes szerződéssel alkalmazottak emellett jobban ki vannak téve a szegénység kockázatának, mint a tipikus foglalkoztatási formákban dolgozók.

Amint azt az alábbi ábra mutatja, a munkanélküliek átlagos anyagi és szociális nélkülözési rátája a legmagasabb (36,2 % az EU-ban 2021-ben), ezt követik az ideiglenes szerződéssel foglalkoztatott munkavállalók (13,1 %, szemben a határozatlan időre alkalmazott munkavállalók esetében mért 6,4 %-kal)⁶⁰. A részmunkaidősök szintén magasabb arányban szenvednek nélkülözést (10,6 %), mint a teljes munkaidőben foglalkoztatottak (6,7 %). A szegénység kockázatának kitettek aránya magas az önálló vállalkozók esetében (21,4 %) valamint az ideiglenes alkalmazottak (17,2 %) és a részmunkaidőben foglalkoztatottak (15,5 %) körében.

---

⁶⁰ Eurostat, EU-SILC, 2021 (16 és 64 év közötti korcsoport).

Anyagi és szociális nélkülözés, EU-27, 2021 (%)

Forrás: Eurostat, EU-SILC, 16–64

A szociális transzferek számos tagállamban kulcsszerepet játszanak a szegénység csökkentésében, és – amint az várható – nagyobb hatást fejtenek ki az atipikus foglalkoztatási formákban dolgozókra és az önálló vállalkozókra, mint a tipikus foglalkoztatásban lévőkre. 2021-ben például a határozott idejű szerződéssel rendelkezők körében a szegénységi arány 30,0 %-kal volt alacsonyabb a szociális transzferek után, mint azok előtt. A hatás a részmunkaidőben foglalkoztatottak (27,4 %) és az önálló vállalkozók (29,2 %) esetében is jelentős.

A legutóbbi megfelelőségi mutatók arra utalnak, hogy a 2014 és 2020 közötti folyamatos csökkenést követően valamennyi kategória esetében stabilizálódott a szociális nélkülözés és az anyagi nélkülözés aránya, különösen a munkanélküliek és az önfoglalkoztatók körében. Ezenkívül a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya (a szociális transzferek után) még mindig több mint négyszer magasabb az önálló vállalkozók esetében, mint a tipikus munkavállalók körében, és több mint 3,5-szer magasabb az ideiglenes alkalmazottak esetében, mint a tipikus munkavállalóknál.

A legfrissebb adatok 2021-ből származnak, és általában a 2020. évi jövedelmi helyzetre vonatkoznak. Elismert tény, hogy a szociális védelmi rendszerek a nagyon erőteljes szakpolitikai válaszoknak (többek között a kiterjedtebb védettségnek, a rendkívüli támogatási intézkedéseknek és a kiadásoknak) köszönhetően segítették az embereket abban, hogy a szegénységi kockázat vagy a jövedelmi egyenlőtlenségek jelentősebb növekedése nélkül vészeljék át a Covid19-válságot. Egy másik, az ukrajnai helyzet által kiváltott válság azonban jelentős gazdasági és társadalmi hatásokkal jár, különösen az infláció és a növekvő energiaszegénység miatt. Mivel az adatok csak később állnak rendelkezésre, e válságok hatásának nagyságrendjét egyelőre még nem lehet felmérni.

2.4.2. Szakpolitikai intézkedések

A nemzeti végrehajtási tervek bizonyos mértékig foglalkoznak a megfelelőség területével (16 tagállam nyújtott be intézkedéseket a megfelelőség javítására irányulóan). **Kevés tagállam összpontosít az atipikus állásokban dolgozók szociális védelmének megfelelő szintjére.**

Sok helyen azonban intézkedéseket fogadtak el vagy terveznek elfogadni a megfelelőség javítása érdekében, az önálló vállalkozóknak vagy a munkavállalók különleges kategóriáinak nyújtott nyugdíjakra összpontosítva. Az álláskeresői ellátások megfelelőségének javítása érdekében is folyamatban van bizonyos intézkedések bevezetése.

Az önálló vállalkozók és az atipikus foglalkoztatási formákban foglalkoztatott munkavállalók különböző kategóriáinak jövőbeli ellátásait az határozza meg, hogy mennyi nyugdíjjárulékot fizetnek. Az önálló vállalkozók esetében a munka és a kereset ingadozása kihívást jelent a rendszeres járulékfizetés szempontjából. Spanyolország és Lettország úgy döntött, hogy az önfoglalkoztatók vonatkozásában kiigazítja a járulékszámítás módját, ezáltal támogatva a jövőbeli nyugdíjak megfelelőségét, míg Belgium azt tervezi, hogy összehangolja az önálló vállalkozók és az alkalmazottak nyugdíjrendszerét, és kiigazítja az önálló vállalkozók járulékait, hogy az jobban tükrözze a járulékfizetési képességüket. Ugyanezen okból és a rendszerben való részvétel ösztönzése érdekében Portugália a járulékok mértékét is csökkentette, és most negyedévente számítja ki a járulékfizetés alapját az előző negyedévben szerzett jövedelem alapján. Ausztria és Észtország intézkedéseket hozott a nyugdíjak megfelelőségének javítása érdekében, különösen az alacsony jogosultságokkal rendelkezők esetében, csakúgy, mint Németország, ahol a fő kedvezményezettek a nők lesznek. Csehország nyugdíjreformot terjesztett elő a nyugdíjrendszer méltányosságának javítása érdekében (pl. a nemek közötti különbségek kezelése révén). 2021-ben Franciaország jogalkotási intézkedéseket fogadott el, amelyek célja, hogy növelje a mezőgazdasági termelők segítőinek nyugdíjszintjét, 2022-ben pedig Finnország módosította az önálló vállalkozók nyugdíjbiztosítását⁶¹.

Az álláskeresői ellátásokkal való védettség arányának vagy időtartamának növelése hozzájárul az ellátások megfelelőségének javításához, Észtország és Litvánia pedig intézkedéseket hozott ebben az irányban. Belgium – egyéb minimális szociális és támogatási ellátásokkal együtt – az álláskeresői ellátások minimális szintjét is megemelte. Ezen a területen számos intézkedést hoztak a Covid19-járványra adott szakpolitikai válaszként. Szemléltetésképpen, az álláskeresői ellátások időtartamát 2020–2021-ben (és egyes esetekben 2022-ben) ideiglenesen meghosszabbították Bulgáriában, Dániában, Németországban, Görögországban, Spanyolországban, Portugáliában, Romániában, Szlovákiában és Svédországban. Belgium, Franciaország és Olaszország felfüggesztette az ellátások fokozatos csökkentését (degresszivitás), míg az ellátások szintje Írországban, Luxemburgban (a részlegesen munkanélküliek esetében) és Máltán (az ellátás kiegészítésével) ideiglenesen emelkedett, egyes országokban pedig tartósan növekedett (Belgium, Bulgária, Észtország és részben Portugália). Bár ezeknek az intézkedéseknek a többségét mára megszüntették vagy meg fogják szüntetni, néhány tagállam úgy döntött, hogy strukturálissá teszi azokat. Különösen a kulturális ágazatban számos tagállamban hoztak új intézkedéseket. Korlátozott számú intézkedés összpontosított a nyugdíjaktól és az álláskeresői ellátásoktól eltérő ágazatok megfelelőségére. Néhány példa található a belga nemzeti végrehajtási tervben (betegség,

---

⁶¹ A nemzeti végrehajtási terv benyújtását követően elfogadott intézkedések.

rokkantság) és a máltai nemzeti végrehajtási tervben (az egészségügyi ellátás terén 2023-tól az új krónikus betegségek kezelése is ingyenesek lesznek).

4. háttérmagyarázat: A fiatalokat érintő hiányosságok a szociális védelem terén⁶²

A munkavállalók és az önálló vállalkozók szociális védelemhez való hozzáférése terén tapasztalható különbségek különösen markánsak egyes kategóriák, például a **fiatalok** körében. 2021-ben a munkanélküli és (a szociális transzferek előtt) a szegénység kockázatának kitett fiatalok (16 és 29 év közöttiek) sokkal kisebb valószínűséggel részesültek szociális ellátásban az EU-ban (38 %), mint a 30–64 évesek (57 %).

A tagállamok felében a fiatalok kevesebb mint **30 %-a** részesült szociális ellátásban, amikor munkanélküli volt és ki volt téve a szegénység kockázatának (2021).

Egy közelmúltbeli jelentés megerősíti, hogy a fiatal munkavállalók gyakran nem férnek hozzá formálisan az álláskeresési, a betegségi vagy az anyasági ellátásokhoz⁶³. A legtöbb esetben ezeket a hiányosságokat nem közvetlenül életkor-specifikus szabályok idézik elő, hanem inkább a következőknek tudhatók be: a formális védetség hiánya olyan konkrét kategóriák esetében (gyakornokok, tanulószerveződéses tanulók, alkalmi munkavállalók, platform-munkavállalók, függő önfoglalkoztatók), ahol sok a fiatal; vagy a tényleges védetséggel kapcsolatos problémák (különösen akkor, ha a szabályok – a jogosultsághoz szükséges minimális időszak vagy a minimális befizetett járulékokra vagy ledolgozott órákra vonatkozó korlátozások – ténylegesen kizárják a szociális ellátásokból a rövid ideje foglalkoztatott és bizonytalan szerződéssel rendelkező fiatalokat). Például a fiatal munkavállalók nehezebben tudják teljesíteni az álláskeresési ellátásra való jogosultság feltételeit, ha elveszítik munkahelyüket. Ugyanez vonatkozik a betegségi ellátásra is. Érdekesség, hogy Ausztria, Belgium és Szlovénia rövidebb minimális járulékfizetési időszakokat alkalmaz a fiatalok számára. Ugyanez a helyzet Spanyolországban az anyasági ellátások esetében.

Bár kevés nemzeti végrehajtási terv tartalmaz ifjúságspecifikus reformokat, vannak kivételek: a diákok és gyakornokok társadalombiztosításáról szóló törvény módosítása **Görögországban**, valamint a **horvátországi** diákok szülési szabadságának reformja. Emellett a Covid19-válságra válaszul hozott egyes intézkedések a fiatalokra, például a diákokra összpontosítottak. **Ausztria** az álláskeresési ellátás mellett képzési prémiumot vezetett be, és kiterjesztette a diákokra a válságkezelő gyorssegélyt. **Belgium** munkanélküli-járadékot vezetett be azon diákok számára, akik a világjárvány miatt veszítették el munkahelyüket; **Lettország** pedig ideiglenes álláskeresési ellátást vezetett be a munkanélküliként nyilvántartott fiatal diplomások számára.

Emellett **egyes általános (nem ifjúságspecifikus) intézkedések különösen relevánsak a fiatalok számára**, tekintettel sajátos helyzetükre (például ideiglenes szerződéssel dolgozó vagy platform-munkavállalókként). Példaként említhetők a következők: az atipikus munkavállalók formális védetségét (vagy tényleges hozzáférését) célzó, fent említett reformok; az egészségbiztosítás **Észtország** általi kiterjesztése valamennyi lakosra, beleértve a diákokat is; valamint ideiglenes támogatás **Spanyolországban** (a Covid19 idején) az ideiglenes szerződéssel foglalkoztatott munkavállalók számára, lehetővé téve számukra a járulékalapú álláskeresési ellátásokhoz való könnyebb hozzáférést.

⁶² Lásd még a szociális védelemmel foglalkozó bizottság 2022. áprilisi, a fiatalok hozzáféréseiről szóló tematikus eszmecseréjének összefoglalóját a szociális védelemmel foglalkozó bizottság 2022. évi [éves jelentésében](#).

⁶³ Ghailani, D. et al.: *Access to social protection for young people. An analysis of policies in 35 countries* [A fiatalok szociális védelemhez való hozzáférése. 35 ország szakpolitikáinak elemzése], ESPN, 2021.

2.5. Átláthatóság

Az átláthatóság a negyedik dimenzió, amellyel a tanácsi ajánlás foglalkozik⁶⁴. **Az átláthatóság kulcsfontosságú ahhoz, hogy a munkavállalók és az önálló vállalkozók számára biztosított legyen a szociális védelemhez való hozzáférés. Előfordulhat, hogy az emberek nem ismerik kellőképpen jogaikat és kötelezettségeiket, valamint e jogok gyakorlásának és kötelezettségeik teljesítésének különböző módjait.** Lehetséges, hogy a szabályok túl összetettek vagy nem eléggé egyértelműek. Ez eltántoríthat a szociális védelmi rendszerekben való részvételtől, és hozzájárulhat egyes szociális ellátások alacsony szintű igénybevételéhez. Az önálló vállalkozókat és az atipikus foglalkoztatási formákban dolgozókat ez jobban érintheti, mivel rájuk – a fentieknek megfelelően – gyakran egyedi szabályok és összetettebb eljárások vonatkoznak. Emellett e kategóriák esetében gyakran hiányoznak az olyan szervezetek, amelyek képviselnék érdekeiket, ahogy azt a szociális partnerek más kategóriák esetében teszik.

A szociális védelmi rendszerek tagállamok közötti rendkívül sokszínű körképe magyarázatot ad a szociális védelmi rendszerek és ellátások átláthatóságának különböző megközelítéseire is. Egyes országokban például nagyon általános (szinte) „egyenmegoldások” vannak érvényben, míg mások éppen most kezdtek áttérni egy sor nagyon specifikus védelmi rendszerről az általánosabb rendszerekre. Egy másik jelentős különbség az, hogy egyesek már régen megkezdték a digitális átállást, míg másokat a Covid19-világjárvány indított erre. Néhány tagállam (pl. BE, EE, FR, HR, MT, SE) azt állítja a nemzeti végrehajtási tervében, hogy a szociális védelemhez való hozzáférésre vonatkozó szabályok már egyértelműek és átláthatóak, és hogy az információk hozzáférhetőek, néhány tagállam pedig azt is kiemeli, hogy ezt fenn kell tartani, illetve tökéletesíteni kell (BE, MT, NL, SE). Egyes országokban (pl. BE, CZ, EE, LV, RO, SI, SK) jogszabályban rögzítették az információkhoz való hozzáférést (ideértve a szociális védelem hat ágára vonatkozó információkat). Néhány tagállamban a helyreállítási és rezilienciaépítési terv célkitűzései között szerepelt az átláthatóság és az egyszerűsítés, mint például a társadalombiztosítási rendszer Ciprus által tervezett reformja, valamint a társadalombiztosítási szolgáltatások szerkezetátalakítása és digitalizálása⁶⁵. **Általánosságban azonban az átláthatóság nem tükröződik megfelelően a nemzeti végrehajtási tervekben, de Uniószerre számos reformot és intézkedést hajtottak végre vagy vezetnek be annak érdekében, hogy támogassák a szociális jogokkal kapcsolatos egyértelmű és naprakész információkhoz való hozzáférést és a tudatosságot, valamint egyszerűsítsék az eljárásokat, sok esetben a helyreállítási és rezilienciaépítési tervek révén is.**

2.5.1. Az információkhoz való hozzáférés

Ahhoz, hogy az emberekben tudatosuljanak a meglévő jogaik és kötelezettségeik, hozzá kell tudni férni a szociális védelemmel kapcsolatos információkhoz. A tájékoztatás lehet „passzív”,

⁶⁴ Az ajánlás értelmében a tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy „valamennyi szociális védelmi rendszer feltételei és szabályai átláthatók legyenek”, és hogy „a magánszemélyek naprakész, átfogó, hozzáférhető, felhasználóbarát és közérthető tájékoztatást kapjanak” (15. pont), valamint hogy „szükség esetén egyszerűsítsék a szociális védelmi rendszerek adminisztratív követelményeit” (16. pont).

⁶⁵ Az átláthatóság növelését célzó reformok 12 helyreállítási és rezilienciaépítési tervben szerepelnek (BE, CZ, DE, EL, HR, CY, IT, LT, PT, RO, SI, SK), különösen a digitalizációval foglalkozó szakaszokban.

például tájékoztató broszúrák vagy internetes portálok formájában, vagy „aktívabb”, főként általános vagy célzott figyelemfelkeltő kampányok révén.

Amint arra a tanácsi ajánlás (22) preambulumbekzdése rámutat, „**a digitalizáció különösképpen hozzájárulhat a magánszemélyek számára biztosított átláthatóság javításához**”, és **a digitális információszolgáltatás valóban kulcsfontosságú részét képezi a hozzáférés javítására irányuló tagállami erőfeszítéseknek**. Bár még mindig igen sokféle gyakorlat létezik, ma már minden tagállamban léteznek úgynevezett portálok, legyen szó akár egyablakos általános/kormányzati vagy integrált társadalombiztosítási portálokról, akár a szociális védelem egyes ágaira vonatkozó portálokról⁶⁶.

Ahol információkkal szolgálnak a különböző foglalkoztatási jogállásokra vonatkozóan, ott általában (különböző mértékben) különös figyelmet fordítanak az önálló vállalkozók helyzetére (részben attól függően, hogy az önálló vállalkozók formálisan hozzáférnek-e a szociális védelem különböző ágaihoz, és hogy ez más kategóriákhoz viszonyítva azonos vagy eltérő feltételek mellett történik-e). Több tagállamban azonban információhiány és elégtelenségek tapasztalhatók, kifejezetten az atipikus munkavállalók (al csoportjai) és az önálló vállalkozók vonatkozásában, akik számára nem feltétlenül nyújtanak részletes információkat (különösen az általános kormányzati oldalakon): az önálló vállalkozókra és az atipikus foglalkoztatási formákban dolgozóakra szabott tájékoztatás általában még mindig korlátozott (Románia), vagy a különböző kategóriákat nem megfelelően differenciálják (Ciprus), vagy hiányoznak a bizonyos rendszerekre vonatkozó információk, például az önkéntes rendszerekre vonatkozó tájékoztatás (Ausztria)⁶⁷. Általánosabban, **17 tagállamban** (BE, CZ, DE, EE, IE, EL, FR, HR, CY, LT, NL, AT, RO, SI, SK, FI, SE) **kifejezetten problémaként azonosították a különböző szociális védelmi ágakban részt vevő közigazgatási szervek és/vagy (állami vagy magán) szolgáltatók által rendelkezésre bocsátott információk hiányosságait és elégtelenségét**⁶⁸. Egy másik lehetséges hiányosság az elavult weboldallal kapcsolatos, amelyeket egyedi programok/projektek eredményeként hoztak létre, bizonyos események (például a Covid19-válság) miatt, és amelyeket ideiglenes alapon finanszíroztak, azt követően azonban nem tartották karban és nem frissítették őket.

A legfejlettebb, személyre szabott információk az öregségi ellátásokról állnak rendelkezésre, gyakran online kalkulátorokon keresztül. 21 tagállam számolt be arról, hogy a polgárok számára közvetlenül hozzáférhető nyugdíjkalkulátorokat (vagy szimulátorokat) bocsát rendelkezésre, amelyek felhasználhatók a tényleges járulékokon és időszakokon alapuló jövőbeli nyugdíjjogosultságok megbecsléséhez (BE, CZ, DK, DE, EE, ES, FR, IT, CY, LV, LT, HU, MT, AT, NL, PL, PT, SI, SK, FI, SE)⁶⁹. Úgy tűnik azonban, hogy a foglalkoztatói nyugdíjrendszerekre és az önkéntes rendszerekre vonatkozó információk tagállamonként igen eltérőek, és még az öregségi ellátások előrehaladottabb területén sem egyértelmű, hogy

⁶⁶ A különböző tagállamokon belüli, átláthatósággal kapcsolatos aktuális helyzetről és intézkedésekről további részletek az ESPN külön jelentésében találhatóak: Spasova *et al.* (megjelenés alatt).

⁶⁷ Uo.

⁶⁸ Uo.

⁶⁹ A betegségi ellátások területén ilyen kalkulátorokról csak három tagállamban számoltak be, míg a rokkantsági ellátások területén csak Belgiumban.

elegendő információ áll-e rendelkezésre az atipikus foglalkoztatási formákban dolgozók számára.

A fokozott digitalizáció és a fizikai szolgáltatásokról az online és digitális szolgáltatásokra való áttérés nehézségeket okozhat az információkhoz való hozzáférés terén, különösen a kiszolgáltatott csoportok (pl. az alacsony szintű digitális készségekkel rendelkezők, a látás-/hallássérültek, az idősek vagy a hajléktalanok) számára⁷⁰. Ugyanakkor számos, a szociális védelemmel kapcsolatban tájékoztatást nyújtó weboldal elérhető a látássérülteknek (pl. BE, DK, EE, IE, EL, LT, LU, SI), illetve a hallássérülteknek (pl. CZ, DK, EE, IE, EL, HR, LT, LU, SI)⁷¹. Egyes esetekben reformok vannak folyamatban a szociális ellátásokra vonatkozó információk hozzáférhetőségének biztosítására irányulóan, míg Svédországban például a weboldalakon található információk már elérhetőek a különböző fogyatékoságokkal élő személyek számára megfelelő formában, egyszerűsített svéd nyelven vagy jelnyelven. A svéd hatóságok ingyenes tolmácsokat is kötelesek biztosítani. Finnországban a Társadalombiztosítási Intézet 2019 óta bővíti a jelnyelven biztosított online szolgáltatásait, és tolmácsszolgáltatást kínál a fogyatékosággal élő személyek számára.

A fizikai irodák fontos szerepet játszhatnak a fogyatékosággal élő személyek és az alacsony szintű digitális jártassággal rendelkezők hozzáféréseinek javításában. Számos országban azonban jelentősen csökkentek az információkhoz való fizikai hozzáférés lehetőségei, amit gyakran felgyorsított a Covid19-válság. Egyes tagállamokban (például BE, EE és IT) a digitális jártasság javítását és a digitális szakadék kezelését célzó programokról számoltak be. Azt is érdemes megjegyezni, hogy a digitálisan leginkább fejlett országok közül néhány már (újra) fejleszti a fizikai hozzáférést, vagy egyablakos szolgáltató központokat hoz létre (EE, LV). 2020-ban Észtországban elérhetővé vált a nyugellátások otthoni kézbesítésének szolgáltatása, 2022 eleje óta alacsonyabb áron.

Tekintettel a szociális ellátásokhoz való hozzáférés rendszereinek és eljárásainak összetettségére, **az információkhoz való hozzáférés másik kulcsfontosságú aspektusa a tájékoztató kampányok folytatása** – annak érdekében, hogy felhívják az emberek figyelmét jogaikra és kötelezettségeikre, valamint a szociális védelmi rendszerekhez való tartozás fontosságára. A 2017–2021-es időszakban 14 tagállam számolt be „általánosságban” a társadalombiztosítási rendszerekkel/ellátásokkal kapcsolatos figyelemfelkeltő kampányokról vagy többféle ellátással kapcsolatos tájékoztatásról e kihívások kezelése érdekében. Számos országban kampányokat folytattak annak érdekében, hogy felhívják a közvélemény figyelmét a társadalombiztosítási ellátásokhoz való hozzáférés feltételeire, a társadalombiztosítási járulékokra és a szabályos foglalkoztatás jelentőségére, ami különösen fontos az önfoglalkoztatók és az atipikus foglalkoztatási formákban dolgozók számára. Finnországban például a munkanélküliségi alapok és a szakszervezetek rendszeresen tájékoztató kampányokat folytatnak, amelyek célja, hogy meggyőzzék a munkavállalókat arról, hogy csatlakozzanak a munkanélküliségi alapokhoz, hogy munkanélküliség esetén jobban védve legyenek a

⁷⁰ Az ESPN közelmúltbeli jelentése problémákra mutat rá azzal kapcsolatban, hogy mennyiben férnek hozzá a szociális ellátásokkal kapcsolatos digitális információkhoz bizonyos csoportok (BE, DK, EE, EL, ES, FR, LV, LT, RO), köztük az alacsony szintű digitális jártassággal rendelkezők (DK, EL, LT), a hajléktalanok (DK), a kognitív vagy testi fogyatékosággal élők (különösen a látássérültek) (DK, EE, LT, RO) és az idősek (EE, LV).

⁷¹ Spasova *et al.* (megjelenés alatt).

jövedelemkieséssel szemben. A tagállamok többségében kampányokra került sor a szociális védelem konkrét ágaival kapcsolatban is. Különösen fontosak az atipikus munkavállalókat és az önálló vállalkozókat célzó, öregségi ellátásokkal kapcsolatos kampányok (CZ, DE, HR, HU), valamint az ellátásokhoz való jövőbeli hozzáférésről és azok megfelelőségéről szóló kampányok (CZ, EL, LT, HU, MT, NL, PL, FI).

2.5.2. Egyszerűsítés

Az átláthatóság javítható különböző típusú egyszerűsítésekkel: a szociális védelmi rendszer formális szabályainak (fent említett) egyszerűsítése, magának az igazgatási (intézményi) struktúrának az egyszerűsítése, vagy az ellátásokhoz való hozzáférés tekintetében a kérelmezés/átvétel folyamatának egyszerűsítése. **Több tagállam hajtott végre vagy tervez reformokat az általános vagy egyedi rendszerek egyszerűsítése érdekében, ezáltal kiterjesztve vagy javítva az atipikus foglalkoztatási formákban foglalkoztatott munkavállalók vagy az önálló vállalkozók kategóriáinak többfajta ellátáshoz való hozzáférését.** Ausztria és Portugália egyértelműbb szabályokat vezetett be az önfoglalkoztatók (egyres kategóriáinak) hozzáférésére vonatkozóan. Az elfogadott egyszerűsítési intézkedések közé tartozik az egyszeri adatszolgáltatás elve⁷² (BE, IE, EL, ES, LV, LU, PL), az egyablakos társadalombiztosítási portálok létrehozása vagy fejlesztése (IE, LV, HU, MT, NL, SI, SK, SE) és az adatcsere (részleges) automatizálása (DE, EL)⁷³.

A reformok egy másik kategóriája az igénylési eljárások egyszerűsítéséhez kapcsolódik. Idetartoznak az olyan intézkedések, mint a felhasználók számára integrált funkciókkal rendelkező internetes portálok elindítása és az adatok különböző intézmények közötti megosztása (BG, CZ, IT, LV, LT, MT, NL, FI), valamint az internetes és előre kitöltött igénylési eljárások is (DE, IT, SK), vagy az ellátások automatikus biztosítása meghatározott ágazatokban a jogosult személyek számára.

5. háttérmagyarázat: Az átláthatóságra vonatkozó (kiválasztott) reformok/intézkedések

Belgium: A 2020–2024-es időszakra vonatkozó szövetségi kormánymegállapodás kötelezettségvállalást tartalmaz arra vonatkozóan, hogy fejlesztik a meglévő „mypension.be” weboldalt, belefoglalva online számlákat, számítási eszközöket és az ellátásokra való jogosultságok automatikus biztosítását. Ezenkívül a belga nemzeti végrehajtási terv megemlíti, hogy új weboldalakat hoznak létre a *mypension* oldalával azonos funkciókkal az álláskeresési ellátások és a munkahelyi balesetekhez kapcsolódó ellátások vonatkozásában. 2020 márciusa óta automatikusan azonosítják azokat a személyeket, akik jogosultak lehetnek az egészségügyi költségek nagyobb arányú visszatérítésére.

Csehország: 2022-ben a cseh társadalombiztosítási hatóság figyelemfelkeltő kampányt indított az öregségi nyugdíjakhoz való digitális hozzáférésről. Az egyéb figyelemfelkeltő kampányok között szerepelnek a jövőbeli kedvezményezetteket öregségi ellátásuk megfelelőségéről tájékoztató célzott tevékenységek. 2016 óta a cseh munkaügyi és szociális minisztérium levelet küld az önálló vállalkozóknak arról, hogy milyen lehetséges következményekkel jár az ellátások megfelelőségére nézve a minimális biztosítási díjak fizetése, és tanácsokkal szolgál az időskori szegénység elkerülésének lehetséges módjaival kapcsolatban.

⁷² Az „egyszeri adatszolgáltatás elve” azt jelenti, hogy átfogó digitális egyablakos rendszereket kell létrehozni a több hatóságtól származó adatok egyetlen helyen történő gyűjtésére és cseréjére (digitális nyilvántartások/adatbázisok, társadalombiztosítási kártyák stb.).

⁷³ A fokozott/átfogó digitalizáció számos kérdést vethet fel a személyes adatok és a magánélet védelmével kapcsolatban. Három ország számolt be közelmúltbeli vagy tervezett reformokról e problémák kezelésére irányulóan (DK, IE, NL).

Németország: A nyugdíjak digitális áttekintéséről szóló törvény (2021. február 11.) rendelkezik egy digitális nyugdíjportálról, amely tájékoztatást nyújt majd a nyugdíjjogosultságokról. A portált fokozatosan vezetik be, és 2023 őszére valósul meg teljeskörűen.

Görögország: Tájékoztató tevékenységekre került sor annak érdekében, hogy felhívják a figyelmet a nemek közötti nyugdíjszakadéokra, és jobban tudatosítsák a nőkben a nyugdíjszintek és a járulékok közötti kapcsolatot. Emellett 2020 decemberében elindult egy online platform, amelynek eredeti célja az volt, hogy a Covid19-válság alatt távtanácsadási szolgáltatásokat nyújtson a munkanélkülieknek, majd sikere nyomán állandóvá vált.

Olaszország: A túlélő hozzátartozói nyugdíjak előre kitöltött igénylésének szolgáltatása 2021 októbere óta teljes mértékben működőképes. Amennyiben az öregségi nyugdíjat a nyugdíjas halálát követően felfüggesztik, a szolgáltatás automatikusan aktiválódik, és a házasársat szöveges üzenet útján értesítik az eljárásról.

Lettország: A „Kormányzati és helyi önkormányzati szervek egységes webplatformja” elnevezésű projekt (2018) egyetlen platformba tömöríti az információs weboldalakat, ami 2025-ig fejeződik be. Lettországban emellett folyamatban van az SSIA (Állami Társadalombiztosítási Hivatal) univerzális irányítópultjának fejlesztése, amely összegyűjti az információkat és személyre szabott tájékoztatást nyújt.

Málta: Az idősek egészségügyi ellátásának folyamata terén is sor került némi automatizálásra. 2022-től azok a 80 éves vagy annál idősebb személyek, akik alacsony jövedelmük miatt kiegészítő támogatásban részesülnek, automatikusan (a rászorultság vizsgálatának szükségessége nélkül) jogosultak lesznek ingyenes orvosi ellátásra.

Portugália: Új információtechnológiai funkciók állnak rendelkezésre az „Online társadalombiztosítás” szolgáltatáson keresztül, köztük például az adott személy korábbi járulékeinak és ellátásainak megtekintése; a nyugdíjkérelmek elektronikus benyújtása és nyugdíj-előrejelzések egy online szimulátoron keresztül; külön ATM-es fizetési szolgáltatás az önálló vállalkozók járulékai tekintetében. 2021 májusában új társadalombiztosítási portál indult (egyszerűbb, összhangban áll az akadálymentesítési szabványokkal és biztonságosabb).

Románia: A rokkantsági ellátások kérelmezésének eljárása egyszerűsödött az egyablakos ügyintézési ponton keresztül, amely tájékoztatást nyújt az ellátásokról és útmutatást ad a kérelmezéshez. A biztosítottak ezt az ellátások igényléséhez is igénybe vehetik. A Covid19-világjárvány idején megerősítették a dokumentumok elektronikus benyújtásának lehetőségét.

Az önálló vállalkozókra irányulóan

Bulgária: Fokozták az adatbázisok interoperabilitását az egészségügyi ellátások nyomon követése és kifizetése tekintetében; a felhasználóknak már nem kell összegyűjteniük és megőrizniük az egészségügyi ellátások és az öregségi ellátások folyósításának igazolására szolgáló dokumentumokat. A vonatkozó információkat a társadalombiztosítást, az egészségügyet és az adóhatóságokat összekapcsoló integrált információs rendszerek állítják elő.

Észtország: A vállalkozói számlákkal kapcsolatos politika 2019-es bevezetésével tovább egyszerűsítették az önálló vállalkozókra vonatkozó eljárásokat. Ez nyomon követi az önfoglalkoztatók jövedelmét és adóit, és a számlát kezelő bank továbbítja a megfelelő összegeket az Egészségbiztosítási Alapnak és a Nyugdíjalapnak.

Szlovénia: 2023-ban a szociális munkával foglalkozó központok információs rendszere megkezdte az önfoglalkoztatók és a mezőgazdasági termelők társadalombiztosítási járulékeinak befizetésére vonatkozó adatok automatikus gyűjtését.

3. Az előrelépések összefoglalása

A tanácsi ajánlás végrehajtási időszaka egybeesett a világjárvánnyal. 2020–21-ben a szakpolitikai figyelem középpontjában a társadalmi és gazdasági következmények kezelését célzó szükséghelyzeti intézkedések álltak; kevesebb erőfeszítés történt olyan rendszerszintű reformok érdekében, amelyekkel hozzá lehet igazítani a szociális védelmi ágakat az új és még mindig változó munkaerőpiaci realitásokhoz. A szükséghelyzeti intézkedések elősegítették a szociális védelem kiterjesztését olyan csoportokra, amelyek korábban nem, vagy csak részben voltak védettek, de ez többnyire ideiglenes jelleggel történt.

Egyidejűleg a válság rávilágított néhány mély strukturális hiányosságra és azok kezelésének szükségességére, de csak néhány ország hajtott végre strukturális reformokat.

3.1. Pozitív fejlemények a szociális védelemhez való egyetemes hozzáférés terén

A 2019 óta végrehajtott vagy a jövőre nézve bejelentett intézkedések közé tartozik a jogszabályok (vagy gyakorlatok) több olyan módosítása, amelyek számos munkavállaló és önálló vállalkozó számára megkönnyítik a tanácsi ajánlás hatálya alá tartozó kulcsfontosságú szociális védelmi ágakhoz való konkrét hozzáférést. Fontos lesz szorosan nyomon követni ezek végrehajtását és hatását, valamint nyomon követni azokat, amelyeket még nem fogadtak el.

Számos reform összpontosít a formális védelem területére, az önfoglalkoztatók (különösen az egyéni vállalkozók és a függő önfoglalkoztatók) szociális védelmének kiterjesztését és javítását helyezve középpontba, a legtöbb esetben a „nincs fedezet” helyzettől a „kötelező fedezet” felé mozdulva el. Reformokat hajtottak végre vagy terveznek annak érdekében, hogy javítsák a formális védelemet a specifikus szerződésformákkal vagy meghatározott ágazatokban dolgozó munkavállalók esetében. Nyolc tagállamban a Covid19-világjárvány során bevezetett szükséghelyzeti intézkedések, amelyek biztonsági hálót voltak hivatottak biztosítani a formális védelemmel nem rendelkező személyek számára, rendszerszintű változásokat váltottak ki a formális hozzáférés tekintetében.

Történekm pozitív fejlemények a tényleges hozzáféréssel kapcsolatban is – például csökkentették az álláskeresőkhöz szükséges minimális járulékfizetés hosszát –, valamint a **megfelelőség terén, főként az önálló vállalkozóknak vagy az alacsony jogosultságokkal rendelkezőknek nyújtott öregségi ellátásokhoz**, és kisebb mértékben az álláskeresőkhöz **kapcsolódóan**. Ami az **átláthatóságot** illeti, a rendelkezésre álló információk egyszerre mutatják azt, hogy az uniós tagállamokban számos bevált gyakorlat létezik, valamint hogy további előrelépésre van szükség.

3.2. Továbbra is vannak kihívások

Az általános ambíciószint jelentős eltéréseket mutat a nemzeti végrehajtási tervek között, különösen a (meghozott vagy bejelentett) intézkedések hatálya, száma és ütemezése tekintetében. Néhány kivételtől eltekintve többségüknek nem célja a nyomonkövetési keretben vagy az európai szemeszter keretében azonosított valamennyi lefedettség hiányosság kezelése.

Azt is figyelembe kell venni, hogy a **kiindulópont nagyon eltérő** a 27 uniós tagállamban. Az egyetemes és nagyvonalú szociális ellátórendszerekkel rendelkező legfejlettebb jóléti államok némelyikének nemzeti végrehajtási tervei viszonylag kevés kötelezettségvállalást tartalmaznak újabb strukturális reformokra vonatkozóan. Ezzel szemben aggodalomra ad okot, hogy egyes tagállamok, ahol az atipikus munkavállalók és az önálló vállalkozók még mindig nem rendelkeznek (megfelelő) szociális védelemmel, nem nyújtottak be ambíciózus reformtervet. Emellett néhány tagállam úgy véli, hogy eleget tesz az ajánlás rendelkezéseinek, mielőtt a szociális védelmi rendszerek formálisan kiterjednek valamennyi munkavállalóra és önálló

vállalkozóra, figyelmen kívül hagyva a tényleges hozzáférést, a megfelelőséget és az átláthatóságot.

Miközben számos intézkedés célja az önálló vállalkozók formális védettségének javítása, **az atipikus szerződésekkel rendelkezők kevesebb intézkedés középpontjában állnak.** Mindkét csoport esetében továbbra is jelentős hiányosságok tapasztalhatók a formális és a tényleges védettség terén, és további reformok hiányában ezek valószínűleg továbbra is fennmaradnak.

A végrehajtással kapcsolatos **kihívások, amelyeket számos tagállam is elismert, többek között a következők:** a formális védettség önálló vállalkozók esetében történő javításának bonyolult volta; az atipikus munkavállalók bizonyos csoportjai – például a platform-munkavállalók, a háztartási alkalmazottak és a mezőgazdasági termelők – helyzetének kezelése; valamint az ellátásokhoz való ténylegesebb hozzáférés biztosítása és a rendszer finanszírozása közötti nehéz egyensúly.

Az önálló vállalkozók szociális védelméről szóló, 2022. júniusi magas szintű rendezvény megmutatta, hogy sok tagállam komoly érdeklődést mutat a kérdés kezelése iránt, és hogy további kölcsönös tanulásra van szükség a megfelelő szociális védelemhez való formális és tényleges hozzáférést érintő hiányosságok kezelésének módját illetően.

Végezetül a megfelelő és inkluzív szociális védelemhez szükség van a nyilvánosság erőteljes támogatására és valamennyi szereplő bevonására. **Nincs azonban bizonyíték arra, hogy a szociális partnereket,** pláne a civil társadalmi szervezeteket **szorosán bevonták volna** a nemzeti végrehajtási tervek előkészítésébe. Az európai szociális partnerek kiemelték, hogy a részvételük hiánya kulcsfontosságú probléma.

4. Következtetések

A tanácsi ajánlás szerepet játszott abban, hogy biztosított legyen a lendület a régóta fennálló nemzeti szociális védelmi rendszerek megváltoztatásához a meglévő (vagy mélyülő) hiányosságok kezelése érdekében. Az ajánlás nyomán számos tagállamban láthatóbbá váltak a védettséggel, a megfelelőséggel, valamint a munkavállalók és az önálló vállalkozók szociális védelmére vonatkozó tájékoztatással kapcsolatos kérdések. Emellett számos végrehajtási intézkedés a nemzeti reformprogramok szerves részét képezi az európai szemeszter és a helyreállítási és rezilienciaépítési tervek összefüggésében. A végrehajtás terén azonban továbbra is sok a kihívás.

Mivel egyre gyorsabban terjednek azok a foglalkoztatási formák, amelyekre általában kevésbé vonatkozik a szociális védelem, és tekintettel a digitális és zöld átállás méltányos módon történő kezelésének szükségességére, **az ajánlás minden eddiginél relevánsabb annak biztosítása szempontjából, hogy a szociális védelmi rendszerek alkalmasak legyenek az aktív népesség nagy részének a gazdasági sokkhatásokkal szembeni védelmére.** A szociális védelemhez való hozzáférés javítása az állami költségvetésekhez való nagyobb mértékű hozzájárulást is eredményez, ami elősegíti a szociális védelmi rendszerek pénzügyi és politikai fenntarthatóságát.

A tanácsi ajánlás végrehajtásának mind uniós, mind nemzeti szinten szélesebb körű társadalmi-gazdasági szakpolitikákban kell gyökereznie. Fontos, hogy egyes tagállamok az ajánlást és a nemzeti végrehajtási tervek kapcsolódó folyamatát lehetőségként használták fel arra, hogy az ajánlás hatálya alá tartozó területeken hozott konkrét intézkedéseken túlmenően általános reformokat mérlegeljenek, hajtsanak végre vagy készítsenek elő a szociális védelmi rendszerekben, hozzáigazítva azokat a változó munkaerőpiaci és társadalmi realitásokhoz, beleértve a platformalapú munkavégzés megjelenését is.

Érdekesség, hogy **az elmúlt években több tagállam lépéseket tett az atipikus szerződési formák használatának visszaszorítása érdekében is** azáltal, hogy jobban nyomon követi azokat, csökkentette a nagyon rövid időtartamú szerződések vagy a színlelt önfoglalkoztatás szociális és adóügyi ösztönzőit, és a szegmentálódás kezelése érdekében megreformálta a munkajogot. Ezek az intézkedések fontosak; kiegészítik azokat az intézkedéseket, amelyek jobb védettséget biztosítanak az atipikus munkavégzési formákban dolgozók számára a jelentésben leírtak szerint, és nyomon kell követni őket.

A szociális védelemhez való hozzáféréssel kapcsolatos fejleményeket felhasználták az uniós szociális védelem és jóléti állam jövőjével foglalkozó magas szintű munkacsoport által folytatott eszmecserekhöz. Az e jelentésben azonosított végrehajtási hiányosságok kezelése hozzá fog járulni ahhoz is, hogy a szociális védelem és a befogadás területén meg lehessen válaszolni az Európa jövőjéről szóló konferencián megfogalmazott, az „erősebb szociálpolitikákra” és a szociális jogok európai pillérének „teljes körű végrehajtására” vonatkozó kéréseket.

A rendszerek oly módon történő kiigazítása, hogy mindenki számára biztosított legyen a szociális védelemhez való jobb hozzáférés, hosszú távú folyamat, amelyben a szociális

partnerek és más érintett nemzeti szervezetek is részt vesznek. Pozitív fejlemény, hogy számos tagállamban történtek lépések, de a szociális védelemhez való hozzáférés terén fennálló többi hiányosság még megoldásra vár. **A Bizottság jelentése nyomán vitákat kell indítani arról, hogy miként lehet kezelni a fennmaradó kihívásokat, és hogyan támogathatná az EU ezeket az erőfeszítéseket.**

MELLÉKLET: A nemzeti végrehajtási tervek főbb elemei a szociális védelemhez való hozzáférés tekintetében (az aktualizált információkkal együtt)⁷⁴

<i>[I: igen; N: nem]</i>	AT	BE	BG	CY	CZ	DE	DK	EE	ES	FI	FR	EL	HR	HU	IE	IT	LT	LV	MT	NL	PL	PT	RO	SE	SI	SK	Összesen (Igen)
1. A nemzeti végrehajtási terv diagnózist tartalmaz a szociális védelemhez való hozzáférés hiányosságairól	I	I	I	I	I	I	N	I	I	I	I	N	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	N	23/26
2. A nemzeti végrehajtási tervben a tagállam jelzi, hogy már teljesíti az ajánlás legtöbb/valamennyi rendelkezését	I	N	I	N	I	N	N	N	N	N	I	N	N	I	N	N	N	N	N	N	I	N	N	I	N	N	7/26
3. A nemzeti végrehajtási terv intézkedéseket/reformokat tartalmaz a formális védettség javítása érdekében	N	I (T)	I (T)	I (T)	N	N	N	I (T)	I (E)	N	I (E)	I (T)	I (T)	N	I (E)	I (E)	I (T)	N	I (E)	I (T)	I (T)	I (E)	I (T)	N	N	N	16/26
4. A nemzeti végrehajtási terv intézkedéseket/reformokat tartalmaz a tényleges védettség javítása érdekében	N	I (E)	N	I (E)	N	N	N	N	I (T)	N	I (E)	N	N	N	N	I (E)	I (T)	N	I (E)	N	N	I (E)	N	N	I (T)	N	9/26
5. A nemzeti végrehajtási terv intézkedéseket/reformokat tartalmaz a megfelelőség javítása érdekében	I (T)	I (E)	I (E)	I (E)	N	I (T)	I (T)	I (E)	N	I (T)	I (E)	N	N	I (E)	N	N	N	I (E)	I (E)	I (T)	N	I (E)	N	N	N	N	14/26
6. A nemzeti végrehajtási terv intézkedéseket/reformokat tartalmaz az átláthatóság javítása érdekében	N	I (T)	I (E)	I (T)	I (E)	I (T)	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	I (E)	N	N	N	N	6/26
7. Az intézkedések/reformok kezelik a szociális védelemhez való hozzáférés terén fennálló valamennyi vagy legtöbb hiányosságot*	N	I	N	N	N	N	I~	I	N	I~	I	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	I~	N	N	6/26

⁷⁴ A tagállamok a szociális védelemmel foglalkozó bizottság küldöttein keresztül felkérést kaptak, hogy (2022 nyarán) tájékoztassák a Bizottságot a szociális védelemhez való hozzáféréssel kapcsolatos intézkedéseik és reformjaik aktuális helyzetéről.

[I: igen; N: nem]	AT	BE	BG	CY	CZ	DE	DK	EE	ES	FI	FR	EL	HR	HU	IE	IT	LT	LV	MT	NL	PL	PT	RO	SE	SI	SK	Összesen (Igen)	
8. A nemzeti végrehajtási terv hivatkozik a Covid19-világjárványra válaszul hozott intézkedésekre	I	I	N	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	N	I	24/26	
9. A nemzeti végrehajtási terv kizárólag/főként a Covid19-világjárványra válaszul hozott intézkedésekre hivatkozik	N	N	N	N	N	N	I	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	I	N	I	3/26
10. A nemzeti végrehajtási terv hivatkozik olyan, a Covid19-világjárvány során hozott intézkedésekre, amelyek állandósultak	I	I	N	N	N	I	N	N	I	N	I	N	N	N	N	I	I	N	N	N	N	N	N	N	N	N	I	8/26
11. A nemzeti végrehajtási terv egyedi intézkedéseket tartalmaz a fiatalok számára	I	I	N	N	N	N	I	N	N	N	I	I	I	N	I	N	N	I	N	N	N	N	N	N	N	N	N	8/26
12. A nemzeti végrehajtási terv egyedi intézkedéseket tartalmaz a platform-munkavállalók számára	N	I	N	I	N	N	N	N	I+	N	N	N	I+	N	N	I	N	N	N	N	N	I+	I	N	I	N	8/26	
13. A nemzeti végrehajtási terv intézkedéseket tartalmaz a nemzeti szintű statisztikák javítására	N	I	N	N	N	N	I	N	N	I	N	N	N	N	N	N	N	N	I	N	I	N	N	N	N	N	5/26	
14. A nemzeti végrehajtási terv kifejezetten utal arra, hogy a nemzeti végrehajtási terv vagy annak egyes intézkedései előkészítése során konzultálnak a szociális partnerekkel	N	I	N	N	I	N	N	I	N	I	I	N	N	N	I	I	N	N	N	I	N	N	I	N	N	N	9/26	
15. A helyreállítási és rezilienciaépítési terv reformokat/beruházásokat tartalmaz a szociális védelemhez való hozzáférés javítása érdekében	I	I	N	I	I	I	N	I	I	N	N	I	I	-	N	I	I	N	I	I	I	I	I	N	I	I	18/25	

Források: Nemzeti végrehajtási tervek, valamint helyreállítási és rezilienciaépítési tervek. Megjegyzés: csak 26 tagállam érintett, mivel 2022 decemberéig Luxemburg nem nyújtotta be nemzeti végrehajtási tervét. Megjegyzés: * Az Európai Bizottság/a szociális védelemmel foglalkozó bizottság szociális védelemhez való hozzáférésre vonatkozó nyomonkövetési keretének mutatóival

mért hiányosságok; (E) = elfogadva; (T) = tervbe véve; I~: e tagállamok esetében csak korlátozott hiányosságokat kell kezelni (a szociális védelemhez való hozzáférésre vonatkozó nyomonkövetési keret mutatói szerint); I+: e tagállamok esetében a nemzeti végrehajtási terv nem tartalmaz konkrét intézkedéseket, a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési terv viszont igen.